

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Martina Škodová

Právo dítěte znát svůj původ v kontextu tzv. utajených porodů

Diplomová práce

Olomouc 2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Právo dítěte znát svůj původ v kontextu tzv. utajených porodů“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 16. 3. 2018

.....

Martina Škodová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Renátě Šínové, Ph.D. za její ochotu, trpělivost a cenné rady, které mi při zpracování diplomové práce poskytla.

Obsah

Úvod	6
1 Koncepce právní úpravy mateřství z historického hlediska	8
1.1 Východiska právní úpravy mateřství do roku 1963.....	8
1.2 Východiska právní úpravy mateřství od roku 1963 do současnosti.....	10
2 Institut utajeného porodu	12
2.1 Pojem, úprava a účel utajených porodů	12
2.1.1 Utajené vs. diskrétní porody.....	12
2.1.2 Utajené vs. anonymní porody	13
2.1.3 K právní úpravě utajených porodů a důvodům jejich zavedení.....	14
2.2 Podmínky a postup při utajeném porodu.....	15
2.2.1 Podmínky na straně ženy, která hodlá porodit utajeně	15
2.2.2 Postup ze strany zdravotnického zařízení.....	17
2.2.3 Osud dítěte porozeného utajeně.....	19
2.3 Souvislosti s jinými oblastmi právní úpravy	20
2.3.1 Matriční zákon.....	20
2.3.2 Oblast veřejného zdravotního pojištění.....	21
3 Utajené porody ve vybraných státech	22
3.1 Francie.....	22
3.1.1 Případ Odièvre vs. Francie	23
3.2 Slovensko.....	24
3.3 Některé další země	25
4 Vybraná úskalí utajených porodů	27
4.1 K otázce svéprávnosti ženy, jež hodlá porodit utajeně.....	27
4.2 K souhlasu matky s osvojením dítěte.....	29
4.2.1 Zjištění identity matky ze sbírky listin.....	30
4.2.2 Rozhodnutí o tom, zda je nutno souhlasu rodiče s osvojením	30
4.3 K druhu řízení vedoucího k otevření zapečetěné dokumentace	32
4.4 K řízení o určení otcovství a postavení matky v něm.....	34
Závěr	37
Seznam použitých zdrojů	40
Abstrakt	44
Klíčová slova	45

Seznam použitých zkratk

NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch
ZoR	zákon č. 94/1963 Sb., o rodině
ZŘS	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
ZZS	zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování
OSPOD	orgán sociálně-právní ochrany dětí
MatZ	zákon č. 301/2002 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů
ZVZP	zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění
OSŘ	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
CC	Code Civil
Úmluva	Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
ESLP	Evropský soud pro lidská práva

Úvod

Mater semper certa est, to jest stará římská zásada ovládající určování mateřství v řadě právních řádů kontinentální Evropy, tedy i v rámci právního řádu České republiky. Řadu let byla aplikována bez jakýchkoli pochybností o její správnosti a jednoznačnosti. Rozvoj moderní medicíny takovýto pohled ovšem změnil a začalo se diskutovat o obstojnosti výše uvedené zásady. Výsledkem bylo zakotvení výslovného pravidla v současné době obsaženého v § 775 NOZ, a to že matkou dítěte je žena, která jej porodila. Otázkou ovšem zůstává, zda takto zakotvené pravidlo je schopné v dnešní době obstát, a to s ohledem na řadu poměrně novodobých institutů. Jedním z nich je i institut utajených porodů nebo chceme-li porodů s utajením totožnosti matky. Do českého právního řádu byl včleněn v poměrně nedávné době, tj. v roce 2003. Jeho právní zakotvení je velice strohé a na první pohled vzájemně si nekorespondující s ostatními oblastmi právní úpravy. V praxi přináší mnoho problémů, ať již svojí povahou hmotněprávních či procesních. Na rozdíl od ostatních institutů dotýkající se významně dosavadní koncepce mateřství a stejně tak i práva dítěte znát svůj původ, jako je institut náhradního mateřství, asistované reprodukce, babyboxů či anonymních porodů, není odbornou veřejností problematice utajených porodů věnováno příliš zájmu, byť si to zaslouží. Z toho důvodu jsem se rozhodla tuto problematiku přiblížit v této diplomové práci a nastínit její základní úskalí.

V souladu s výše uvedeným je hlavním cílem diplomové práce analyzovat současnou právní úpravu institutu porodů s utajenou totožností matky v jejich širších souvislostech a poukázat na její hlavní nedostatky a úskalí – ať už v oblasti hmotného či procesního práva, případně navrhnout právní úpravu vhodnější, to vše s ohledem na právo dítěte znát svůj původ. Jelikož stěžejní část práce bude soustředěna na interpretaci právních norem, hlavní využívanou metodou bude metoda interpretační, následně doplněna komparací a částečně i deskripcí. Pro výklad právních norem bude sloužit zejména výklad jazykový a teleologický doplněn o výklad systematický.

Práce je rozdělena do celkem čtyř kapitol. První kapitola pojednává o základní koncepci úpravy mateřství a jejího vývoje počínaje v době starého Říma, kde byly položeny základy zásady *mater semper certa est*, až po současnou právní úpravu obsaženou v NOZ. Zmíněny v ní jsou zejména nejdůležitější milníky mající významný vliv na pojetí mateřství.

Druhá kapitola je zaměřena na přiblížení institutu porodu s utajenou totožností matky. Nejprve bude ve stručnosti pojednáno o jeho právní úpravě a důvodech pro její přijetí. Dále se věnuje veškerým podmínkám souvisejícím s poskytnutím utajeného porodu a jeho následků ve vztahu k dítěti, zejména v intencích ZZS. Jedna z podkapitol se zaměřuje i na projevy utajených porodů v některých veřejnoprávních oblastech, konkrétně v oblasti úpravy příjmení dítěte a jeho

možností seznámit se s údaji o jeho matce či oblasti veřejného zdravotního pojištění, kde lze spatřit první nedostatky úpravy institutu.

Následuje kapitola třetí, jejímž hlavním cílem je přiblížit úpravu utajených porodů ve vybraných zahraničních právních řádech. Konkrétně ve Francii, neboť ta je považována za kolébkou legálního odkládání novorozenců a právě její právní úpravou se inspiroje řada států, mezi nimi i Česká republika. Stranou nelze ponechat ani právní úpravu některých našich sousedních zemí – Slovenska či Německa, i když se jedná o státy, jejichž právní úprava se ve většině případů diametrálně od úpravy české neliší, v případě utajených porodů tomu tak není. Pro lepší demonstraci (ne)funkčnosti institutu utajeného porodu v jiných státech jsou jen okrajově zmíněny i další země, jako je Lucembursko, Itálie či Španělsko.

Konečně poslední kapitola je zaměřena na ta nejvýznamnější úskalí právní úpravy utajených porodů, a to v soukromoprávní oblasti. Z mnoha v úvahu připadajících úskalí jsem se rozhodla zabývat problematikou požadavku svéprávnosti ženy, která hodlá porodit utajeně, otázkou souhlasu utajené matky k osvojení jejího dítěte a v neposlední řadě také druhem řízení vedoucím k otevření zapečetěné dokumentace či konečně postavení matky v řízení o určení otcovství. Zcela jistě by bylo možné upozornit na řadu dalších problémů, nicméně ty výše uvedené lze vnímat za ty nejzásadnější, se kterými se praxe může nejčastěji potýkat.

Jelikož monografií na analyzované téma je velmi malé množství, dokonce neexistuje žádná ucelená monografie zabývající se tématem, vychází práce z textu právních předpisů, jenž se problematiky dotýkají. Velká část zdrojů je tvořena zejména z článků v odborných časopisech a výkladů v komentářích týkajících se oblasti rodinného práva. Poskromnu je užito i judikatury, neboť se jedná o problematiku, která je doposud pouze výjimečně předmětem soudních rozhodnutí.

1 Koncepce právní úpravy mateřství z historického hlediska

Mater semper certa est aneb matka je vždy jistá je zásadou s kořeny sahajícími až do dob římského práva, kde se jednalo o stěžejní zásadu ovládající určování mateřství. Její podstata spočívá v nezpochybnitelnosti skutečnosti, kdo je matkou dítěte, neboť tou je vždy žena, která dítě porodila. Jedná se o zásadu založenou na principu původu dítěte, kladoucí důraz na porod.¹ O tom, zda toto východisko platilo na území České republiky i v historicky platných právních úpravách až do současnosti a o tom, jak se právní úprava mateřství vyvíjela, bude pojednávat tato kapitola.

1.1 Východiska právní úpravy mateřství do roku 1963

Za jeden z nejvýznamnějších občanských zákoníků, dotýkající se oblasti mateřství, platných na území dnešní České republiky (v Rakousko – Uhersku), lze zcela jistě považovat ABGB, který byl přijat v roce 1811 pod názvem Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch a na našem území platil až do roku 1950.² Byl vystavěn na škole přirozeného práva a plně respektoval římskoprávní zásadu *mater semper certa est*. Jejím zanesením do ABGB zákonodárce reagoval na dříve platné tzv. dvorní dekrety³, které umožňovaly matkám, jež porodily nemanželské dítě, neuvést své jméno v matriční knize, a to s cílem omezení potratů či vražd právě těchto nemanželských dětí.⁴ Výslovné ustanovení upravující určení mateřství v ABGB obsaženo nebylo. I když zákoník rozlišoval mezi dětmi manželskými a nemanželskými, vztah matka – dítě byl dán ve vztahu k oběma kategoriím dětí vždy stejně, tj. principem původu dítěte a faktem porodu, čímž byla identita matky nezpochybnitelná.⁵ V této době navíc oficiálně neexistovala možnost asistované reprodukce či utajeného porodu, a proto nebylo důvodu pro výslovné zakotvení pravidla, kdo je matkou.

Po první světové válce se zánikem Rakouska – Uherska a vznikem samostatné Československé republiky nedošlo k žádným výrazným změnám v právní úpravě, neboť prostřednictvím tzv. recepčního zákona⁶ byl převzat mimo jiné i ABGB platný v tehdejší Rakousko-Uhersku. Koncepce určování mateřství tak zůstala naprosto stejná. Nedostatkem však bylo, že ABGB platil pouze pro území Česka a nikoli Slovenska, a proto bylo základní snahou

---

1 Kincl in KINCL, Jaromír., URFUS, Valentin., SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 73.

2 Eliáš in ELIÁŠ, Karel a kol., *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 33.

3 Jednalo se zejména o dvorní dekret ze dne 5. 9. 1788 a dvorní dekret ze dne 19. 2. 1820.

4 KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Lidskoprávní dimenze českého rodinného práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 53.

5 KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 507-508 (§ 775).

6 Jednalo se o zákon č. 11/1918 Sb., o zřízení samostatného státu československého, který nejen zřídil československý stát, ale také upravoval převzetí dosavadních právních předpisů i do nově vzniklého státu.

zákonodárců přijmout nový zákon/kodex, který bude platný pro obě země a bude založen na tradičních zásadách, na kterých stál ABGB.⁷ I přes několik rekodifikačních návrhů⁸ nebyla žádná unifikující úprava přijata, a proto zákoník platil až do roku 1950. Je vhodné uvést, že již v období 1. poloviny 20. století dospěli někteří autoři k závěru, že matka nemusí být vždy jistá a mateřství se může stát sporným. Například Jaromír Sedláček uvedl, že spor o mateřství tu může vzniknout tehdy, pokud není jisté, že žena dítě skutečně porodila nebo naopak, že dítě bylo porozeno ženou, která je dle právní úpravy matkou.⁹ V případě (nejen) výše nastíněných sporů o mateřství musel být tento soudně rozhodnut a na základě jeho rozhodnutí muselo dojít ke změně zápisu v matrice.¹⁰

S koncem druhé světové války došlo ke změně společenských a politických poměrů v tehdejší Československu a výsledkem bylo mimo jiné přijetí tzv. Ústavy 9. května z roku 1948. Nově přijatá Ústava měla významné dopady i do oblasti rodinného práva, když ve svém čl. 11 zrovnoprávnila všechny děti (rozuměje manželské a nemanželské) a současně zakotvila v § 171 odst. 3 povinnost vykládat a používat veškeré předpisy v souladu s ní.¹¹ Jelikož do té doby platné ABGB neodpovídalo principům Ústavy, bylo nutné přijmout nový zákon upravující problematiku rodinného práva, kterým byl zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném účinný od 1. 1. 1950. Byl založen na sovětském vzoru a jeho dominantním prvkem byla separace rodinného práva od práva občanského, tzn., že právo rodinné se stalo samostatným právním odvětvím.¹² Současně jeho přijetím došlo po dlouhých třiceti letech k unifikaci právní úpravy v Československu. Ve vztahu k určování mateřství i nadále platila zásada *mater semper certa est* bez jejího výslovného zakotvení.

Za další významný mezník v oblasti úpravy rodinného práva lze považovat rok 1960. V tomto roce došlo k přijetí Ústavy Československé republiky, která postavila mateřství pod ochranu státu. Článek 26 Ústavy stanovil, že: „*Mateřství, manželství a rodina jsou pod ochranou státu*“. Zřejmě v důsledku této skutečnosti byla přijata i nová rodinně-právní úprava, a to zákon o rodině č. 94/1963 Sb. Separace rodinného práva od práva občanského zůstala i nadále zachována.

---

⁷ Eliáš in ELIÁŠ, K. a kol., *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, s. 33.

⁸ Nejvýznamnějším byl tzv. Vládní návrh československého občanského zákoníku z roku 1937, který nebyl z politických důvodů přijat.

⁹ SEDLÁČEK, Jaromír. *Rodinné právo*. Brno: Československý akademický spolek „Právnick“ v Brně, 1934, s. 112-113.

¹⁰ SEDLÁČEK, Jaromír. In SEDLÁČEK, Jaromír (ed). *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. Díl první*. 1. vydání. Praha: V- Linhart, 1935, s. 721.

¹¹ Historická verze: Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava československé republiky.

¹² Veselá in VESELÁ Renata a kol. *Rodina a rodinné právo historie, současnost a perspektivy*. 2. vydání. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o., 2005, s. 88-89.

1.2 Východiska právní úpravy mateřství od roku 1963 do současnosti

Zákon o rodině přijatý v roce 1963 byl účinný až do 31. 12. 2013, tj. do doby nabytí účinnosti NOZ, který obsahoval novou úpravu rodinného práva. Působil po dobu dlouhých padesáti let a prošel řadou novelizací, které se projeví i v oblasti určování mateřství. V době jeho přijetí neobsahoval, stejně jako dříve platné předpisy, výslovné pravidlo pro určení mateřství. Opět vycházel ze zásady *mater semper certa est*, aplikované jako nepsaný princip.

S rozvojem medicíny a zejména asistované reprodukce ve druhé polovině 20. století docházelo k rozšířenějším úvahám o koncepci úpravy mateřství. V České republice, konkrétně v Brně, bylo narozeno první dítě cestou umělého oplodnění v roce 1982.¹³ V souvislosti s tímto lze nalézt diskuze o obstojnosti staré římské zásady. Měla být matkou stále žena, která porodí dítě nebo žena, která poskytne genetický materiál (vajíčko)? Zákonodárce na rozvoj medicíny v této oblasti reagoval tzv. velkou novelou ZoR¹⁴, kam bylo nově vloženo ustanovení § 50a stanovující, že: „*Matkou dítěte je žena, která dítě porodila*“. Dle důvodové zprávy mělo předmětné ustanovení vylučovat diskuze o určení matky dítěte v případě asistované reprodukce. Zuzana Mayerová k nově zakotvenému pravidlu uvedla, že sice jednoznačně řeší případný spor o mateřství vyplývající z asistované reprodukce, ale zcela jistě pro složitost věci nepovede k eliminaci veškerých sporů v dané oblasti.¹⁵ Česká republika ale nebyla první zemí v rámci kontinentální Evropy, kde bylo toto pravidlo zakotveno. S největší mírou pravděpodobnosti na problematiku určování mateřství ve vztahu k asistované reprodukci reagovalo mezi prvními Bulharsko. V jeho rodinném kodexu z roku 1985 bylo zakotveno pravidlo stanovující, že matkou je vždy žena, která dítě porodila, a to i tehdy, pokud bylo dítě počato genetickým materiálem jiné ženy.¹⁶

Od roku 1998 zůstala úprava určování mateřství v ZoR stabilní bez jakýchkoli změn. Jak bylo již výše uvedeno, zákoník platil až do roku 2013, tj. do doby nabytí účinnosti NOZ. Ten nahradil doposud platný ZoR a občanský zákoník z roku 1964, čímž se stalo právo rodinné opět součástí práva občanského, jako tomu bylo před rokem 1950. NOZ zcela převzal právní úpravu mateřství z § 50a ZoR. Ve svém § 775 stanovuje, že „*Matkou dítěte je žena, která je porodila*“. I nadále tak NOZ ctí starou římskou zásadu *mater semper certa est*. Při tvorbě nového kodexu soukromého práva však byly zvažovány i jiné dikce předmětného ustanovení zdůrazňující nerozhodnost původu

---

¹³ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 190.

¹⁴ Za tzv. velkou novelu ZoR je považována novela provedena prostřednictvím zákona č. 91/1998 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 94/1963 Sb., o rodině.

¹⁵ MAYEROVÁ, Zuzana. In MAYEROVÁ Zuzana, ŠTOVÍČEK, Jan. *Zákon o rodině s komentářem*. 1. vydání. Praha: Codex Bohemia, 1998, s. 101.

¹⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, s. 190.

genetického materiálu pro početí. Tak například v návrhu znění NOZ z května roku 2008 znělo příslušné ustanovení týkající se určení mateřství takto: „*Matkou dítěte je žena, které jej porodila; původ genetické látky, která byla základem početí, není rozhodný*“.¹⁷ Tato verze, zřejmě pro nadbytečnost, do dnes platného zákoníku vtělena nebyla, a proto tu máme úpravu kontinuální s předchozím § 50a ZoR. Domnívám se, že takto stroze zakotvená úprava mateřství v budoucích letech neobstojí, neboť zákonodárce bude nucen reagovat na stále frekventovaněji objevující se problémy související s mateřstvím, jako jsou utajené porody, odložení dětí do baby-boxů, anonymní porody či institut náhradního mateřství.

Lze shrnout, že již od dob římského práva byla v kodexech platných na území České republiky vždy ctěna zásada *mater semper certa est*. Až do roku 1997 nedošlo v žádném z kodexů k výslovnému zakotvení pravidla pro určení matky dítěte. S rozvojem medicíny a možnosti asistované reprodukce, v nedávné době i utajených porodů, baby-boxů či institutu náhradního mateřství, bylo potřeba jednoznačné pravidlo zakotvit s cílem eliminace diskuzí o osobě matky. Stejně pravidlo určování mateřství, jako je obsaženo v § 775 NOZ, je obsaženo například i v německém či slovenském právním řádu. V Německu jej nalezneme zakotvené v § 1591 BGB¹⁸ a na Slovensku v § 82 zákona o rodině¹⁹.

---

¹⁷ Frinta in RADVANOVÁ, Senta a kol. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 47.

¹⁸ SCHWAB, Dieter. *Familienrecht*. 11. vydání. München: C. H. Beck, 2001, s. 305.

¹⁹ Aktuální znění: zákon č. 36/2005 Z.z., zákon o rodině a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

2 Institut utajeného porodu

Institut utajených porodů, nebo chceme-li, porodů s utajením totožnosti matky je v České republice poměrně novým institutem, se kterým vyvstala řada problémů, na něž je potřeba reagovat. Jedná se o problematiku kontroverzní, hojně diskutovanou zejména v právním a medicínském prostředí. V čem utajené porody spočívají, jaké byly důvody pro jeho zavedení a co matka musí učinit pro to, aby byl porod skutečně utajeným, objasní tato kapitola.

2.1 Pojem, úprava a účel utajených porodů

Jak bylo již výše osvětleno, matkou dítěte je žena, která jej porodila. Pokud však v souvislosti s porodem žena požádá o utajení své identity, hovoříme o tzv. utajeném porodu. Ten spočívá v anonymitě matky projevující se neuvedením jejího jména v rodném listě dítěte a v matriční knize (knize narození). Neznamená to ovšem, že zdravotnické zařízení nezná údaje o osobě matky. Právě naopak. Zařízení, ve kterém porod probíhá, musí znát údaje o matce, tzn. její jméno a příjmení či datum narození, a to z důvodu řádného vedení její zdravotní dokumentace a zajištění úhrady zdravotní péče. S jejími údaji se však nakládá zvláštním způsobem, jenž bude přiblížen později. Je vhodné uvést, že žena se i přes utajení své identity právně matkou dítěte stává, neboť naplnila předpoklad ustanovení § 775 NOZ - dítě porodila. Nese proto veškerá práva a povinnosti plynoucí z rodičovské odpovědnosti a dítě má zákonného zástupce.²⁰ Lze dovodit, že žena k utajenému porodu přistupuje v situaci, kdy o dítě nemá zájem, avšak chce porodit důstojně pod lékařským dohledem, tak aby nebylo ohroženo zdraví její i samotného dítěte.

2.1.1 Utajené vs. diskrétní porody

Ještě před oficiálním zavedením porodů s utajenou totožností matky hovořili někteří autoři o utajených porodech v situacích, kdy žena porodila ve zdravotnickém zařízení, které bylo velmi vzdálené od místa jejího bydliště, a to z důvodu utajení těhotenství ve vztahu k okolí. V dnešní době toto nenazýváme utajenými, ale tzv. diskrétními porody. Tyto probíhají již od roku 1997, kdy nejvýznamněji se na nich poskytováním svých služeb podílí Dětský domov pro děti do 3 let v Aši.²¹ Ředitel domova, Miroslav Rákos, osvětlil proces těchto porodů ve svém článku, nazvaném Jak probíhají utajené porody v DD 0-3 Aš, zveřejněno v č. 2 periodika Náhradní rodinná péče v roce 2000. Uvedl, že zařízení nabízí matkám ubytování poměrně vzdálené od místa jejich bydliště, čímž

---

²⁰ Králíčková in HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ Lenka a kol. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 130

²¹ KÜMMEL, Jan., JANKŮ, Petr. Legální anonymní odložení novorozence – současné možnosti v ČR. *Praktická gynekologie*, 2007, roč. 11, č. 4, s. 175.

má být omezen jejich stres a negativní reakce okolí. Matkám je zajištěna také odpovídající strava, pravidelné lékařské prohlídky a konzultace jejich situace s příslušným sociálně-právním orgánem, to vše s garancí utajení veškerých informací, které se od matky dozví. V den porodu jsou matky odvezeny do nejbližší porodnice, kde dítě porodí. Potom záleží na matce, zda svoji situaci vyřešila a dítě se rozhodla ponechat nebo zda o dítě nemá zájem. V takovém případě domov vyřizuje veškeré záležitosti k zajištění náhradní rodinné péče dítěte a matka odjede již bez dítěte zpět do svého bydliště. Do roku 2002 se v předmětném zařízení uskutečnilo celkem 55 diskretních porodů.²² Vedle tohoto domova poskytuje v ČR obdobné služby dalších devět zařízení, nacházející se například v Šumperku, Kolíně, Brně či Svitavách.²³

Zásadní odlišností od utajených porodů je uvedení matčina jména v rodném listě dítěte i v matriční knize. Současně může diskretní porod podstoupit kterákoliv, nikoli pouze svobodná žena a v neposlední řadě nejsou tyto porody, stejně jako anonymní, právním řádem upraveny.

2.1.2 Utajené vs. anonymní porody

Nejen v českém právním prostředí velmi často dochází ke slučování pojmů anonymní a utajené porody, byť se jedná o zcela odlišné instituty. K zaměňování pojmů dochází dokonce i v samotném ZZS, kde jsou utajené porody upraveny. Základní odlišností je vědomost o osobě matky. Zatímco u utajených porodů je matka dítěte známa, ale pouze je utajena její totožnost, u anonymních porodů není matka dítěte známa vůbec. Důvodů, pro které není matka známa, může být více. Například se jedná o situaci, kdy žena dítě porodí tajně doma a následně jej odloží např. v lese či na ulici nebo jej odloží ve zdravotnickém zařízení bez svých údajů nebo sice spolu se svými údaji, ale falešnými.²⁴ Při anonymním porodu jsou příslušné orgány policie povinny pátrat po osobě matky. V případě, že ji naleznou, jsou její údaje zapsány do matriční knihy. Naopak pokud matka nalezena nebude, ponese dítě status tzv. nalezence.²⁵ V tom případě, na základě oznámení matričního úřadu, věcně a místně příslušný soud v rámci řízení péče soudu o nezletilé dle ust. § 466 a násl. ZŘS určí dítěti jméno a příjmení a ustanoví mu poručníka²⁶, neboť dítě nemá zákonného zástupce a samostatně právně jednat nemůže. Další odlišnost lze shledat v právním zakotvení jednotlivých institutů. Zatímco utajené porody si svoje místo v právním řádu vydobily a jsou za

---

²² Tamtéž.

²³ ANONYM. *Diskretní porod* [online]. nechsime.cz [cit. 13. 1. 2018]. Dostupné na <<http://www.nechsime.cz/diskretni-utajeny-porod/diskretni-porod/>>.

²⁴ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Anonymní a utajené materství v České republice – utopie nebo realita? *Právní rozhledy*, 2005, roč. 13, č. 2, s. 54.

²⁵ Králíčková in HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ Lenka a kol. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 129.

²⁶ Šmíd in ŠÍNOVÁ, Renáta, PETROV KŘIVÁČKOVÁ Jana a kol. *Civilní proces, řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 229, 331.

dodržení veškerých postupů legální, u anonymních porodů je nutné se jejich legálností zabývat, a to zejména z trestněprávního hlediska. Jestliže matka dítě porodí a následně jej pohodí v lese, parku či jiném místě, dopouští se tímto zpravidla trestného činu opuštění dítěte nebo svěřené osoby dle § 195 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku.²⁷ S ohledem na výše uvedené tak není možné považovat anonymní porody za legální a jejich možné následky by měly být pro všechny matky o něm uvažující dostatečnou hrozbou.

2.1.3 K právní úpravě utajených porodů a důvodům jejich zavedení

K oficiálnímu zavedení utajených porodů na území ČR došlo v roce 2004 zákonem č. 422/2004 Sb., jímž se mění zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů. V současné době úpravu utajených porodů zcela převzal ZZS, jehož ustanovení se od výše citovaného předpisu nijak zásadně neodchylují. Zákon o utajených porodech byl přijat z iniciativy poslanců z KDU – ČSL²⁸ v nikoli standardním legislativním procesu a nebyl podroben odborné diskuzi, která by mohla eliminovat problémy související s úpravou porodů s utajením totožnosti matky, nebo dokonce by mohlo být jejím výsledkem rozhodnutí o jeho nepřijetí. Z důvodové zprávy se podává, že hlavním účelem zákona je „...vytvoření podmínek ke snížení počtu umělých potratů. Téměř 29 tisíc nenarozených životů bylo v uplynulém roce zmařeno v důsledku umělého ukončení těhotenství. A to je ještě nejnižší počet za uplynulých deset let. Existují také případy vraždy novorozeného dítěte matkou nebo případy opuštění dítěte matkou, která se z různých důvodů nemůže o dítě starat.“ Jednoduše řečeno, zákon byl přijat s cílem co nejvyšší eliminace přerušení těhotenství (ať už legálního či nelegálního), vražd dětí matkou či jejich opuštění. Byť tato koncepce vypadala na první pohled slibně, nadšení zákonodárci se již nezamysleli nad nejrůznějšími důsledky takto velmi rychle přijatého zákona, kdy jen málokterý předpis byl toliko kritizován jako tento.

Za jeden z nejzávažnějších nedostatků zákona lze považovat narušení doposud platné přirozenoprávní koncepce statusových práv zakotvených již v ABGB²⁹ a nepropojenost s normami soukromého práva, zejména s tehdy platným § 50a ZoR, v současnosti s § 775 NOZ. Jestliže vztah matka – dítě byl a stále je dán pouze faktem porodu (k tomu viz kapitola 1), stává se žena i při utajeném porodu právně matkou dítěte a nositelkou rodičovské odpovědnosti, byť není uvedena

---

²⁷ K odpovědnosti za tyto trestné činy musejí být naplněny veškeré znaky skutkové podstaty trestného činu a další podmínky trestní odpovědnosti – zejména dostatek věku pachatele a jeho přičetnost. Podrobněji si dovoluji odkázat na příslušnou literaturu zabývající se touto trestněprávní problematikou.

²⁸ HRABÁK, Jan. Utajený porod jako nový institut zdravotnického práva. *Zdravotnictví a právo*, 2004, roč. 8, č. 10, s. 12.

²⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Lidskoprávní dimenze českého...*, s. 55

ani v rodném listu, ani v knize narození. Považuji za vhodné uvést, že zápisy v knize narození i rodném listu jsou pouze deklaratorní povahy, neboť rodinně-právní vztah vzniká právě porodem. Při zamyšlení se nad důvodem, proč žena k tomuto institutu přistoupí, lze dospět k závěru, že matkou dítěte ve své podstatě vůbec být nechce, nechce ani vykonávat práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti, avšak z důvodu požadavku na důstojný a bezpečný porod pod lékařským dohledem přistoupí na tuto variantu. Řešením by mohlo být zakotvení koncepce, obsažené v Code Civile, dnes platné například ve Francii, Itálii či Lucembursku, která mateřství podmiňuje nejen faktem porodu, ale i uznáním mateřství rodičkou.³⁰ To znamená, že bez uznání mateřství by se právně matkou dítěte nestala. Konec konců i samotná důvodová zpráva k zákonu uvádí, že jistou inspirací pro zakotvení utajených porodů byl právě francouzský právní řád, kde je tato možnost upravena a hojně využívána. Avšak někteří autoři, jmenovitě M. Hrušáková či Z. Králíčková, zastávají názor neaplikovatelnosti principu platného ve Francii v ČR, neboť jsou zde zcela odlišné sociální a ekonomické podmínky³¹, s čímž se lze ztotožnit. Do doby, než dojde k novelizaci pravidla o určení mateřství, se tak budeme muset potýkat s problémy, které neuvážené přijetí výše citovaného zákona vyvolává.

2.2 Podmínky a postup při utajeném porodu

Právní úpravu utajených porodů, tzn. i stanovení jeho podmínek a jednotlivých postupů, zcela převzal ZZS. Nutno podotknout, že vedle tohoto zákona jsou určité otázky upraveny také v Metodickém pokynu Ministerstva zdravotnictví č. 9487/05/OZP/3, publikovaném ve věstníku Ministerstva zdravotnictví č. 6/2005. Metodický pokyn nabyl účinnosti dne 1. 6. 2005 a zabývá se otázkou propouštění novorozenců ze zdravotního zařízení (porodnice) vyžadujících náhradní rodinnou péči. Za menší nedostatek lze shledat, že tento pokyn nereagoval na přijetí NOZ, a proto ve svém textu stále hovoří o § 50a ZoR a nikoli § 775 NOZ. Jelikož však koncepce úpravy mateřství zůstala totožná, nemůže absence novelizace pokynu vyvolávat žádné zásadní problémy.

2.2.1 Podmínky na straně ženy, která hodlá porodit utajeně

Základní předpoklady pro možnost využití institutu porodu s utajením totožnosti matky jsou uvedeny v § 37 ZZS. První, svou povahou nejdůležitější podmínka, je uvedena v odstavci 1. Ten stanoví, že „Žena s trvalým pobytem na území České republiky, nejedná-li se o ženu, jejímuž manželu svědčí domněnka otcovství, má právo na utajení své osoby v souvislosti s porodem.“ Z toho vyplývá, že tato varianta,

---

³⁰ FRINTOVÁ, Dita. In ŠVESTKA, Jiří (ed). *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II (§655 až 975)*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 281 – 282 (§ 775).

³¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Anonymní a utajené mateřství v České republice – utopie nebo realita? *Právní rozhledy*, 2005, roč. 13, č. 2, s. 53.

na rozdíl od tzv. porodů diskrétních, nemůže být přístupná každé ženě. Vyžaduje se totiž, aby měla na území ČR trvalý pobyt, bez nutnosti české státní příslušnosti a dále musí být prokázáno, že jejímu manželů nespovídá domněnka otcovství. Jelikož český právní řád rozeznává více domněnek otcovství³², ZZS směřuje svými slovy na tzv. první domněnku otcovství, vyjádřenou v § 776 NOZ. Ta svědčí nejen současnému manželů ženy, ale také manželů bývalému, a to v případě, že manželství ze zákonem stanovených důvodů zaniklo (rozvodem, smrtí manželů, prohlášením manželů za mrtvého, prohlášení manželství za neplatné či prohlášení manželů matky za nezvěstného)³³ a dítě by se narodilo do 300 dnů od jeho zániku. Jednoduše řečeno, aby žena mohla (spolu za splnění dalších podmínek) podstoupit utajený porod, musí být svobodná, rozvedená nebo vdova, kdy v posledních dvou případech musí od zániku manželství uplynout alespoň 301 dnů.

Druhá podmínka je zakotvena v § 37 odst. 2 s následující formulací. „Žena uvedená v odstavci 1, jestliže hodlá v souvislosti s porodem utajit svou totožnost, předloží poskytovateli poskytujícímu příslušné zdravotní služby písemnou žádost o utajení své totožnosti při porodu; součástí žádosti je prohlášení ženy, že nebudlá o dítě pečovat.“ ZZS ani jiný předpis však dále neupravují, jaké konkrétní náležitosti by měla žádost mít. Pouze stanoví obligatorní písemnou formu a prohlášení ženy, že o dítě nebudlá pečovat. Z povahy věci by mělo být z žádosti patrné naplnění veškerých základních podmínek pro provedení utajeného porodu (trvalý pobyt, osobní stav). Nikdy tam ovšem nemusí být uveden důvod, kvůli kterému se žena uchýlila k jejímu rozhodnutí.³⁴ Za účelem jednoznačné identifikace, kdo žádost učinil, by měla rodička uvést také další své údaje, tj. jméno a příjmení, datum narození a bydliště a nakonec žádost podepsat. Vedle toho podepisuje žádost také lékař spolu s porodní asistentkou, kdy originál si ponechá příslušná nemocnice, kde porod probíhá a kopii si ponechá žena.³⁵ Byť toto není výslovně v ZZS stanoveno, jedná se o standardní postupy dodržované v drtivé většině nemocnic.

Ve vztahu k poměrně přísným podmínkám utajených porodů se naskytá otázka, kdo a jakým způsobem má ověřovat jejich dodržení, tzn. pravdivost tvrzení ženy v její žádosti. Zákon v této

---

³² V českém právním řádu existují tři domněnky otcovství. První z nich vychází ze statusového poměru manželství. Tzv. druhá domněnka otcovství je vyjádřena v § 779 NOZ a vychází z autonomie vůle muže a ženy, kteří souhlasně prohlásí, že daný muž je otcem dítěte. Třetí domněnka je založena na souloži muže a ženy v kritické době, tj. době kdy od soulože do narození dítěte neuplynulo méně než 160 a více než 300 dní. K určení otcovství na základě této domněnky však nedochází ex lege, o otcovství musí rozhodnout soud. Právní nauka dále rozlišuje tzv. první a půltou domněnku otcovství, která se uplatní v případě asistované reprodukce. Tehdy se je otcem dítěte muž, který dal k umělému oplodnění souhlas (§ 778 NOZ).

³³ Králíčková in HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ Lenka a kol. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 136.

³⁴ ŠPILAROVÁ, Štěpánka. Anonymní a utajený porod [online]. adamcr.cz, 4. 1. 2012 [cit. 14. 1. 2018]. Dostupné na <<http://www.adamcr.cz/informacni-odbor/nahradni-rodinna-pece/pravni-a-eticka-problematika/anonymni-a-utajeny-porod>>

³⁵ Tamtéž.

otázce mlčí. Nepochybně lze dospět k závěru, že ke zjištění těchto údajů jsou příslušná jednotlivá zdravotnická zařízení, neboť právě tam se žádost podává a současně tam probíhá porod. K tomuto se přiklánějí i někteří autoři, když uvádějí, že naplnění podmínek již další instituce (matriční úřad) nezkontrolují, ledaže by tu byly zjevné pochybnosti o jejich pravdivosti.³⁶

Otázkou ale stále zůstává, co všechno si mohou zařízení od ženy vyžádat za účelem ověření jejího tvrzení v žádosti. Pokud některé nemocnice provedou utajený porod pouze na jejím základě, aniž by se zabývaly pravdivostí obsahu, mám za to, že nepostupují správně. K tomuto dospěl i Zdeněk Zeman, který uvedl, že provedení porodu pouze na základě prohlášení rodičky, s sebou nese nepominutelná rizika.³⁷ Zdravotnická zařízení by si měla od ženy vyžádat alespoň občanský průkaz, kde zkontrolují její osobní stav a trvalý pobyt na území ČR. Nicméně současná úprava týkající se údajů zapisovaných do občanských průkazů není pro tento postup příliš příznivá, neboť údaj o rodinném stavu nemusí být v občanském průkazu obligatorně zapsán.³⁸ V této situaci by mělo zařízení požádat ženu o doložení jejího stavu jiným způsobem, například výpisem ze systému evidence obyvatel, kde se údaj o rodinném stavu obligatorně vede.³⁹ V opačném případě dojde k porušení ZZS a možné administrativní odpovědnosti zařízení.⁴⁰ Jiná situace by nastala v případě, kdy by žena předložila padělaný doklad, který není běžným okem možné rozeznat od pravého. Pokud by tato skutečnost vyšla najevo až po provedení utajeného porodu, nelze vyvozovat odpovědnost zdravotnického zařízení, ale správnou odpovědnost ženy.⁴¹ Mám za to, že by následně bylo nutné údaje o matce zapsat do rodného listu a oznámit je matričnímu úřadu, neboť nedošlo k naplnění podmínek pro porod utajený se všemi jeho důsledky. K alespoň částečnému zamezení těchto situací, by měla být žena před podáním žádosti poučena o podmínkách utajeného porodu a povinnosti uvést pravdivé údaje (vč. následků nedodržení této povinnosti). Současně by bylo vhodné, aby žena spolu s žádostí předložila čestné prohlášení o pravdivosti údajů, zejména, že tu není žádného muže, jemuž svědčí první domněnka otcovství.⁴²

2.2.2 Postup ze strany zdravotnického zařízení

Jakmile se zdravotnický personál v příslušné nemocnici dozví, že žena hodlá родit utajeně (splnila pro to veškeré výše uvedené podmínky), je potřeba, aby zastával zvláštní postup

---

³⁶ DAUBNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde, 2013, s. 44.

³⁷ ZEMAN, Zdeněk. Několik poznámek k utajenému porodu z hlediska ochrany zdravotnických zařízení. *Zdravotnictví a právo*, 2005, roč. 9, č. 3-4, s. 35.

³⁸ K tomuto viz. § 3 odst. 4 zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech.

³⁹ Aktuální znění: Zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel, ve znění pozdějších předpisů, §3 odst. 3 písm. l).

⁴⁰ Tamtéž.

⁴¹ Jednalo by se o správný delikt dle § 16a odst. 1 písm. o) zákona č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech.

⁴² ZEMAN, Zdeněk. Několik poznámek k utajenému porodu..., s. 36.

vyžadovaný ZZS. V některých nemocnicích, jmenovitě ve Fakultní nemocnici v Plzni je praxe taková, že v případě utajeného porodu se pro ženu určí pouze jeden lékař – gynekolog a jedna porodní asistentka, jež se o ženu budou starat po celou dobu její hospitalizace, to vše s cílem setkání se rodičky s co nejmenším počtem osob pro její pocit utajenosti.⁴³ Ve vztahu k vedení zdravotnické dokumentace však musí všechna zařízení postupovat stejně, a to dle § 56 ZZS. Ve svém prvním odstavci stanovuje: „Zdravotnická dokumentace o utajeném porodu podle § 37 je vedena v rozsahu zdravotních služeb souvisejících s těhotenstvím a utajeným porodem. Odděleně od zdravotnické dokumentace je vedeno jméno, popřípadě jména, příjmení ženy, které jsou poskytovány v souvislosti s těhotenstvím a utajeným porodem zdravotní služby, písemná žádost o utajení porodu, datum narození ženy a datum porodu.“ Zdravotnické zařízení je povinno vždy vést zdravotnickou dokumentaci, jejíž součástí jsou údaje o osobě matky, což platí i v případě utajených porodů. Všichni, kdo se s údaji setkají, jsou ex lege vázáni povinností mlčenlivosti. Možnost nahlédnout do zdravotnické dokumentace však obecně vzato má velmi široký okruh osob (téměř všichni zaměstnanci nemocnice), a proto je kontrola dodržování povinnosti mlčenlivosti u všech z nich téměř nemožná. Aby tak nedocházelo k vynesení údajů o osobě matky, jenž žádá o utajení totožnosti mimo zařízení, zakotvil zákonodárce ve vztahu k tomuto institutu tzv. zvláštní zdravotnickou dokumentaci. Obsahuje naprosto stejné údaje, jako jakákoli jiná zdravotnická dokumentace, ale s tím rozdílem, že je s údaji nakládáno specifickým způsobem.⁴⁴ Ten spočívá v tom, že po dobu hospitalizace ženy, nejsou součástí dokumentace údaje o jejím jménu a příjmení, datu narození a datu porodu, avšak po ukončení hospitalizace se dokumentace o výše vymezené údaje doplní, vloží do vhodného obalu, který se zapečetí a opatří bezpečnostním kódem.⁴⁵ Důležité uvést, že odděleně se vede také žádost o utajený porod, která se opět po ukončení hospitalizace stane součástí zapečetěné dokumentace. Takto zapečetěná obálka se uloží ve zdravotnickém zařízení, kde porod probíhal⁴⁶ a může být v souladu s § 56 odst. 2 ZZS otevřena pouze na základě rozhodnutí soudu.

Pro dokreslení situace si ve vztahu k vedení zvláštní zdravotnické dokumentace, dovolím uvést postup využívaný ve Fakultní nemocnici v Plzni.⁴⁷ Nepochybně se i v tomto zařízení dodržují veškeré výše uvedené postupy vyplývající z § 56 ZZS, které jsou však doplněny o některé další, v zákoně výslovně neuvedené, z praxe vycházející postupy jednotlivých zařízení. Ženě, která

---

⁴³ ŠPILAROVÁ, Štěpánka. Anonymní a utajený porod [online]. adamcr.cz, 4. 1. 2012 [cit. 14. 1. 2018]. Dostupné na <<http://www.adamcr.cz/informacni-odbor/nahradni-rodinna-pece/pravni-a-eticka-problematika/anonymni-a-utajeny-porod>>

⁴⁴ KODRIKOVÁ, Zuzana. „Anonymní“ porody – jsou skutečně utajené?. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 7, s. 17.

⁴⁵ Tuto povinnost stanoví § 56 odst. 2 věta první ZZS.

⁴⁶ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Anonymní a utajené mateřství v České republice...., s. 54.

⁴⁷ Vycházím přitom z článku: ŠPILAROVÁ, Štěpánka. Anonymní a utajený porod [online]. adamcr.cz, 4. 1. 2012 [cit. 15. 1. 2018]. Dostupné na <<http://www.adamcr.cz/informacni-odbor/nahradni-rodinna-pece/pravni-a-eticka-problematika/anonymni-a-utajeny-porod>>

požádala o utajený porod, je přiděleno náhradní rodné číslo, jakož i náhradní jméno: YY a příjmení: XXX, pod kterým je celá zdravotní dokumentace vedena. Jakmile dojde k propuštění rodičky z nemocnice (ukončení hospitalizace) stanou se její skutečné údaje spolu s žádostí o utajený porod součástí dokumentace, jež se uloží do obálky nazvané „utajený porod“, zapečetí se a opatří bezpečnostním kódem. Na veškeré jiné dokumenty, ve kterých by muselo být běžně uvedeno jméno matky (např. hlášení o novorozenci), se namísto toho napíše utajený porod, jeho číslo a rok.

2.2.3 Osud dítěte porozeného utajeně

Dítě je po narození umístěno na novorozeneckém oddělení a příslušní zaměstnanci nemocnice jsou povinni informovat OSPOD o tom, že se narodilo v rámci utajeného porodu⁴⁸, neboť sice právně matku má, ale ta o něj nehodlá pečovat. Novorozeně se proto nachází v nedostatku řádné péče ve smyslu § 924 NOZ. Tato povinnost mj. vyplývá z článku 5 pokynu Ministerstva zdravotnictví č. 9487/05/OZP/3, který stanoví, že: „*Při zjištění skutečnosti, že matka své dítě odmítá, a že je ochotna dát své dítě do adopce, oznámit tuto skutečnost orgánu sociálně právní ochrany podle místa bydliště matky. Náhradní rodinnou péči zprostředkovává a zajišťuje stát a jeho orgány.*“ OSPOD, v závislosti na oznámení nemocnice, musí neprodleně podat, jako jediný aktivně legitimovaný subjekt, návrh na vydání předběžného opatření upravující poměry dítěte dle § 452 a násl. ZŘS. Soud je o něm povinen rozhodnout do 24 hodin, kdy ve svém rozhodnutí určí, do kterého vhodného prostředí bude dítě umístěno.⁴⁹ Zpravidla je umístěno do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc⁵⁰ či do rodiny vybrané k poskytování náhradní rodinné péče (pěstounské péče).⁵¹ Je důležité uvést, že užívaný institut řeší situaci pouze dočasně. Řeší totiž, kam má být dítě umístěno v situaci, kdy bude zdravotně způsobilé k propuštění z nemocnice. Následně ale musí dojít k dalším krokům, zpravidla vedoucím k osvojení dítěte, které je jedinou legální možností zániku rodinně-právního vztahu mezi ním a matkou za jejich života. Dokud k osvojení nedojde, matka je nositelkou rodičovské odpovědnosti, byť ji fakticky nehodlá vykonávat a o dítě nepečuje, což má za následek povinnost jmenovat dítěti opatrovníka dle § 943 NOZ⁵², neboť tu není nikoho, kdo by hájil jeho zájmy.

---

⁴⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV.* § 655-793. Praha: Leges, 2016, s. 859 (§ 775).

⁴⁹ Aktuální znění: zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, § 452, §456.

⁵⁰ Zařízení se v ČR označují jako tzv. Klokánky a nalezneme jich na našem území celkem 15.

⁵¹ KÜMMEL, Jan., JANKŮ, Petr. Legální anonymní odložení novorozence...., s. 176.

⁵² KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975).* Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 512 (§ 775).

2.3 Souvislosti s jinými oblastmi právní úpravy

2.3.1 Matriční zákon

Jak bylo již výše zmíněno, jedním z důsledků utajených porodů je i neuvedení jména matky dítěte v knize narození a jeho rodném listě. Spolu s přijetím zákona o utajených porodech z roku 2004 muselo dojít i k novelizaci MatZ, neboť ten do své doby zakotvoval povinnost vždy uvést údaje o rodičích do knihy narození. Současná situace je taková, že zdravotnické zařízení, kde se dítě narodilo, je povinno písemně ohlásit příslušnému matričnímu úřadu narození dítěte (tzv. hlášení o narození), a to spolu s údajem o tom, že se jednalo o porod s utajením totožnosti matky.⁵³ Nicméně při provedení hlášení se matričnímu úřadu, v souladu s § 17 MatZ, oznamují veškeré údaje uvedené v § 14 odst. 1 MatZ, tzn. i údaje o osobě matky dítěte, které sice nejsou zapsány do knihy narození, ale jsou vedeny ve sbírce listin u matričního úřadu.⁵⁴ Dochází tak k narušení utajenosti porodu matky, neboť okruh osob, které se dozví o její totožnosti, se rozšiřuje (o konkrétní úředníky matričního úřadu, byť jsou vázáni povinností mlčenlivosti). Lze pouze diskutovat o tom, zda takováto úprava byla cílem zákonodárce nebo se naopak jedná o nedůslednost a nepromyšlenost jejich následků.

Ve vztahu k *odtajnění* údajů o matce mám za to, že dochází ke střetu pravidla zakotveného v § 56 odst. 2 ZZS a v § 8a odst. 4 MatZ. ZZS umožňuje odpečetit obálku s údaji o matce pouze na základě rozhodnutí soudu, kdežto MatZ umožňuje nahlédnout do sbírky listin (kde jsou uvedeny údaje o matce) dítěti po dosažení 12 roku věku bez dalších podmínek. Úpravu obsaženou v MatZ nepovažuji za chybnou, a to zejména s ohledem na právo dítěte znát svůj původ, ale za vzájemně si nekorespondující s ZZS, jež by mohla vyvolávat zbytečné problémy. Vhodné by bylo tedy doplnění pravidla v § 56 ZZS alespoň o odkaz na příslušné ustanovení MatZ.

Za další nedostatek ve vztahu k matričnímu zákonu lze shledat úpravu příjmení dítěte porozeného utajeně. Podle § 19 odst. 5 MatZ „*Není-li otec dítěte znám, zapíše se do knihy narození příjmení matky, které má v době narození dítěte*“. To znamená, že i když je identita matky utajena, ponese dítě vždycky ex lege její příjmení, bez ohledu na její vůli. Protože příjmení matky je obligatorní součástí údajů zapisovaných do knihy narození dle ust. § 14 odst. 1 písm. a) MatZ, bez jakékoli výjimky, dochází tímto k dalšímu oslabení její utajené totožnosti, které se v závislosti na konkrétních podmínkách může stupňovat. Tak například pokud by dítě pocházelo z velkoměsta a jeho příjmení by bylo jedním z nejčastějších (např. Novák, Svoboda, Dvořák, apod.), je zde velmi nízká šance zjistit identitu ženy. Naopak pokud by se jednalo i dítě z menšího města nesoucí velice netradiční

---

⁵³ § 14 odst. 4 MatZ.

⁵⁴ DAUBNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde, 2013, s. 45.

příjmení, které má pouze jedna žena z města nebo jen pár osob z celé ČR, mohlo by se stát využití tohoto institutu zcela bezvýznamným. Zákonodárce si zřejmě důsledek v době přijetí zákona vůbec neuvědomil. Zůstává však s podivem, že ani po uplynutí 14 let od zavedení utajených porodů nedošlo v matričním zákoně k zakotvení vhodnější úpravy.

2.3.2 Oblast veřejného zdravotního pojištění

Utajené porody se projeví i v oblasti veřejného zdravotního pojištění. Do § 13 ZVZP byl v roce 2004 nově přidán odstavce 3, který stanovil, že: „*Ze zdravotního pojištění se hraadí též zdravotnická péče související s těhotenstvím a porodem dítěte, jebož matka požádala o utajení své osoby v souvislosti s porodem. Tuto péči hraadí zdravotní pojišťovna, kterou na základě identifikačních údajů pojištěnce o úhradu požádá příslušné zdravotnické zařízení.*“ V současné době je toto pravidlo zakotveno v § 13 odst. 2 písm. j) s totožnou dikcí. Zákon stanoví, že úhrada poskytnuté péče bude zdravotnímu zařízení ze zdravotního pojištění poskytnuta na základě jeho žádosti a sdělení identifikačních údajů pojištěnce, kterým je matka dítěte. Tímto identifikačním údajem je zpravidla tzv. registrační číslo pojištěnce nebo jeho rodné číslo. To s sebou nese i další problém, na který upozornila Z. Kodriková. Uvedla, že registrační číslo pojištěnce není údajem podléhajícím utajení ve smyslu § 56 odst. 1 ZZS, a proto nemusí být vedeno odděleně.⁵⁵ To by z obecného hlediska nemuselo činit problém. Avšak jak poukazuje Kodriková „... *neutajené registrační číslo pojištěnce je u většiny občanů České republiky shodné s rodným číslem, v této situaci je tedy utajení značně problematické. Počítačové nemocniční systémy totiž k zadanému číslu pojištěnce automaticky zobrazují i jeho jméno, příjmení a většinou i adresu bydliště.*“⁵⁶ V případě, že si chce žena zachovat odpovídající míru utajení, nemusí své rodné ani registrační číslo zdravotnickému zařízení poskytnout, nicméně potom bude povinna si hradit veškerou jí poskytnout péči sama.⁵⁷ S ohledem na její nákladnost by byla tato varianta možná pouze u majetnějších žen, což zcela jistě nebylo úmyslem zákonodárce. Proto se žena v případě zájmu o využití institutu utajeného porodu bude muset spokojit s určitou mírou odtajnění jejich údajů ve vztahu k vybrané skupině osob (zdravotnického personálu, matričních úředníků a úředníků zdravotních pojišťoven) a současně bude nucena se spolehnout na dodržení jejich povinnosti mlčenlivosti.

---

⁵⁵ KODRIKOVÁ, Zuzana. „Anonymní“ porody – jsou skutečně utajené?. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 7, s. 17.

⁵⁶ Tamtéž.

⁵⁷ KÜMMEL, Jan. JANKŮ, Petr. Legální anonymní odložení novorozence...., s. 176.

3 Utajené porody ve vybraných státech

3.1 Francie

V souvislosti s utajenými porody v zahraničí je na prvním místě potřeba zmínit Francii, neboť právě tu lze považovat za kolébku institutů legálního odkládání novorozenců.⁵⁸ Ve francouzském právu se totiž nikdy neuplatňovala zásada *mater semper certa est*. Rodinně-právní vztah mezi matkou a dítětem není založen pouze na faktu porodu, jako je tomu v ČR, ale musí dojít k uznání mateřství rodičkou. Z toho důvodu je tato země ideálním prostředím pro zakotvení utajených porodů i pro jejich rozvoj. Poprvé umožnil matkám rodit utajeně výnos o ochraně porodů z roku 1941.⁵⁹ Podle tohoto dekretu byla současně matkám zajištěna bezplatná péče měsíc před jejich porodem a měsíc po porodu, a to v jakékoli nemocnici schopné poskytnout matce péči odpovídající jejímu zdravotnímu stavu. Inspirací pro přijetí výnosu bylo zřízení *bureau ouvert*, v překladu „otevřené kanceláře“, v roce 1904, což byla místnost, kam mohly ženy zcela legálně odkládat své děti a současně byly poučeny o následcích opuštění dítěte.⁶⁰

V současné době francouzské právo nazývá institut umožňující matkám rodit utajeně *accouchement sous X*, neboli tzv. porod pod X. Tento je založen na odlišnější koncepci, než na které je založena právní úprava ČR. Zahrnuje totiž jak situaci, kdy matka svou totožnost sdělí, ale požádá o její utajení (na tomto jsou založeny utajené porody v ČR), tak i situaci, kdy matka ve zdravotním zařízení odmítne svoji totožnost sdělit.⁶¹ Navíc porod pod X může podstoupit i žena vdaná, neboť francouzské předpisy jeho využití neomezují pouze na svobodné matky.

Stěžejní část právní úpravy těchto porodů je možné nalézt v zákoně o sociální činnosti a rodině (čl. L222-6)⁶² a některé dílčí otázky dále v Code Civil (čl. 57, čl. 311, čl. 326). Žena, která požádá o utajení své identity, vystupuje pod označením *Madame X*. Po porodu může zanechat údaje o svém zdravotním stavu, své identitě i identitě otce dítěte v zapečetěné obálce.⁶³ S ohledem na dikci zákona se ovšem jedná pouze o možnost a nikoli povinnost matky tyto údaje zanechat. Současně je vhodné upozornit, že bez souhlasu matky nebude nikdy možné její identitu odtajnit, a to ani ve vztahu k samotnému dítěti. To je zásadní rozdíl oproti české právní úpravě. Ta totiž dává

---

⁵⁸ HUBÁLKOVÁ, Eva. Anonymní porody z hlediska článku 8 Evropské úmluvy o lidských právech. *Správní právo*, 2003, roč. 36, č. 5-6, s. 284.

⁵⁹ FLÍDROVÁ, Adéla. Anonymní porod? *Jurisprudence*, 2004, roč. 2, č. 4, s. 10.

⁶⁰ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Odièvre vs. Francie* ze dne 13. 2. 2003, stížnost č. 42326/98.

⁶¹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV.* § 655-793. Praha: Leges, 2016, s. 857 (§ 775).

⁶² Ve francouzštině se zákon nazývá *Code de l'action sociale et des familles*. Úprava obsažena v tomto zákoně byla převzata z výnosu o ochraně porodů z roku 1941.

⁶³ Zákon o sociální činnosti a rodině, čl. L222-6.

dítěti možnost, aby po uplynutí 12. roku věku totožnost své matky zjistilo ze sbírky listin, které vede příslušný matriční úřad. Protože byla takto zakotvená francouzská úprava považována za velice tvrdou, nekorespondující s mezinárodním závazkem - právem dítěte znát svůj původ, byla v roce 2002 zřízena Národní rada pro přístup k informacím o osobním původu⁶⁴, jejímž hlavním smyslem je pomoci nalézt dítěti jeho biologické rodiče nebo naopak biologickým rodičům jejich dítě a zprostředkovat mezi nimi kontakt. Pokud však o sobě matka nezanechá žádné údaje, jen těžko se toto podaří realizovat. Rada proto apeluje na matky, aby jí za tímto účelem údaje o sobě zanechaly, neboť tyto jsou vedeny utajeně v evidenci Rady a bez výslovného souhlasu matky nebudou nikdy nikomu sděleny.⁶⁵

Dítěti narozeného porodem X je ihned po narození ustanoven poručník a ujímají se jej příslušné orgány sociálně-právní ochrany dětí. Po dobu dvou měsíců od porodu není možná jeho adopce, neboť rodiče dítěte mají možnost se o něj v této lhůtě *přihlásit*.⁶⁶ Po uplynutí dvouměsíční lhůty by bylo možné dítě rodičům *navrátit* pouze na základě jimi podané žaloby, které by bylo soudně vyhověno. Odlišnost od české právní úpravy lze shledat také v údajích zapisovaných do rodného listu dítěte (záznamu o narození). Údaje o matce tam totiž nemusí být obligatorně zapsány, a to v souladu s čl. 57 CC, což má významné dopady nejen do právní sféry dítěte. V případě, že tyto údaje nebudou do záznamu o narození zapsány, nemá dítě v souladu s čl. 311-25 CC právně matku. Rodinně-právní vztah mezi nimi by vznikl právě až tímto zápisem, který lze chápat, v souladu s výše uvedenou francouzskou koncepcí, jako projev vůle ženy uznávající její mateřství. To znamená, že zatímco v ČR je zápis svojí povahou deklaratorní, ve Francii se jedná vždy o podmínku nastolující právní mateřství, tedy zápis povahy konstitutivní.

3.1.1 Případ Odiévre vs. Francie

Utajené porody již byly předmětem rozhodování ESLP. Konkrétně se jednalo se o stížnost č. 42326/98, jejímž předmětem byl namítaný nesoulad francouzské právní úpravy utajených porodů s čl. 8 Úmluvy. Stěžovatelkou byla paní P. Odiévre, která byla dítětem narozeným právě v rámci utajených porodů, jež se jako dospělá snažila u francouzských soudů získat údaje o své biologické matce. Toto se jí přes veškeré snahy nepodařilo, jelikož francouzská právní úprava umožňuje, jak bylo výše popsáno, odtajnit údaje o matce pouze s jejím výslovným souhlasem, který v popisovaném případě udělen nebyl. Pascale Odiévre se tak v roce 1998 obrátila na ESLP, neboť

---

⁶⁴ FLÍDROVÁ, Adéla. Anonymní porod? *Jurisprudence*, 2004, roč. 2, č. 4, s. 11.

⁶⁵ V případě, že se podaří matku dítěte nalézt a tato dá souhlas ke sdělení jejích údajů dítěti, nezakládá se tímto mezi nimi rodinně-právní vztah. K tomuto by byl potřeba zápis údajů o matce do rodného listu dítěte.

⁶⁶ JAUSSENT, Violaine. *Co potřebujete vědět o porodu pod X* [online]. francetvinfo.fr, 25. 11. 2014 [cit. 22. 1. 2018]. Dostupné na <https://www.francetvinfo.fr/societe/justice/ce-qu-il-faut-savoir-sur-l-accouchement-sous-x_753773.html>

měla za to, že takto zakotvená úprava utajených porodů porušuje její právo na respektování soukromého a rodinného života, zaručeného čl. 8 Úmluvy. ESLP o stížnosti rozhodl až dne 13. 2. 2003, tj. po dlouhých 7 letech, a to se závěrem, že v případě stěžovatelky nedošlo k porušení výše citovaného článku Úmluvy.

Za nejstěžejnější argument vyslovený v tomto rozhodnutí, lze považovat následující. ESLP uvedl, že předmětný článek Úmluvy má chránit nejen zájem dítěte zjistit svůj původ, ale na druhé straně také zájem matky na zachování její anonymity. To znamená, že zde existují dva protichůdné zájmy, které je potřeba určitou mírou vyvažovat k nastolení jejich rovnováhy, kdy jednotlivé státy mají určitou míru uvážení k přijetí opatření tuto rovnováhu zajišťujících. V případě stěžovatelky bylo shledáno, že zřízením Národní rady pro přístup k informacím o osobním původu v roce 2002, došlo k posílení možnosti dítěte zjistit svůj biologický původ. Tím došlo k vyvážení rozporných zájmů matky a dítěte a ze strany Francie proto nedošlo k porušení Úmluvy.

3.2 Slovensko

Slovenský právní řád zakotvil možnost utajených porodů, stejně jako ČR, v roce 2004, a to zákonem o zdravotnej starostlivosti č. 576/2004 Z. z, kde jsou upraveny dodnes. Jejich právní úprava se v určitých otázkách podobá české, v některých se však významně liší.

V případě, že se žena rozhodne porodit utajeně, je potřeba v souladu s § 11 odst. 10 citovaného zákona, předložit zdravotnickému zařízení písemnou žádost o utajení její totožnosti. Na základě toho, jsou osobní údaje o ženě spolu s žádostí o utajený porod vedeny odděleně od zdravotnické dokumentace, kdy po ukončení hospitalizace se o tyto údaje zdravotnická dokumentace doplní a následně zapečetí.⁶⁷ Postup je z obecného hlediska totožný s úpravou obsaženou v ČR. Významnou odlišnost od české právní úpravy je ovšem možné shledat v samotných podmínkách na straně ženy, jenž hodlá podstoupit utajený porod. Slovenský právní řád totiž nevyžaduje, aby se jednalo o ženu s trvalým pobytem na jeho území, tím méně o jeho státní občanku, a nemusí se jednat ani o ženu, jejímuž manželovi nesvědčí domněnka otcovství. To znamená, že utajený porod může v této zemi podstoupit i žena vdaná. Někteří autoři zastávají názor, že se jedná o benevolentní, vhodnou úpravu, avšak dle mého názoru tato významně upírá práva otce dítěte a podmínka neexistence muže, jemuž svědčí domněnka otcovství, by měla být dána.

Z hlediska postupu po porodu lze uvést následující. Po dobu šesti týdnů od porodu dítěte je zapečetěná dokumentace uložena u zdravotnického zařízení, kde porod proběhl. V téže lhůtě má

---

⁶⁷ Zákon č. 576/2004 Z. z., o zdravotnej starostlivosti, § 19 odst. 4, odst. 5, § 22 odst. 3.

totiž matka možnost odvolat svoji žádost o utajení své totožnosti, a to v souladu s § 23 odst. 5 výše citovaného zákona. Po uplynutí této lhůty je zdravotnická dokumentace předána Ministerstvu zdravotnictví, jež ji centrálně uschovává. Je důležité upozornit, že neodvolání žádosti o utajení porod neznamena automaticky možnost osvojit takto narozené dítě bez souhlasu matky. Nicméně na rozdíl od českého právního řádu, obsahuje slovenský zákon o rodině speciální pravidlo týkající se souhlasu rodičů s osvojením dítěte narozeného utajeně. Zákon o rodině totiž v § 102 odst. 1 písm. c) stanovuje, že „*Na osvojenie nie je potrebný súhlas rodičov osvojovaného maloletého dieťaťa ani súhlas maloletého rodiča maloletého dieťaťa .... ak je rodičom žena, ktorá požiadala o utajenie svojej osoby v súvislosti s pôrodom podľa osobitného predpisu a počas najmenej dvoch mesiacov po narodení dieťaťa neprejavila o dieťa žiadny záujem.*“ V tomto je slovenská právní úprava benevolentní, neboť proces osvojení bude podstatně jednodušší než v ČR, když po uplynutí dvou měsíců může být dítě za splnění ostatních podmínek osvojeno bez nutnosti nahrazovat souhlas matky soudně, jako je tomu zpravidla v ČR. I ve vztahu k matriční činnosti je úprava v sousední zemi shovívavější. Zdravotnické zařízení totiž nemá povinnost sdělit matričnímu úřadu údaje o matce, ale v souladu s § 13 odst. 5 zákona č. 420/2006 Z. z., o matrikách pouze údaje o dítěti. Anonymita matky je tak na vyšší úrovni, než je tomu v ČR.

I přes výše uvedené odlišnosti slovenské právní úpravy však vede utajený porod ke stejnému důsledku jako v ČR. Slovensko je totiž založeno na naprosto stejné koncepci mateřství jako český právní řád, a proto žena, která dítě porodila, se ex lege stává jeho právní matkou a nositelkou rodičovské odpovědnosti, a to až do doby pravomocného osvojení dítěte jinou rodinou.

3.3 Některé další země

Obdobnou úpravu jako ve Francii lze nalézt zejména v Itálii, Lucembursku či Řecku, neboť jejich právní řád je založen na koncepci mateřství, vycházející z Code Civil. Všechny tyto země umožňují ženám rodit s utajením jejich identity, neboť jejich právní řád obligatorně nevyžaduje zápis údajů o matce do rodného listu dítěte. Bez tohoto zápisu bude žena vždy pouze biologickou a nikoli právní matkou dítěte, jelikož výslovně neuzná své mateřství. Na rozdíl od francouzské úpravy jsou ovšem právní řády zmíněných zemí více nakloněny právu dítěte znát svůj původ, když umožňují odtajnit údaje o matce i bez jejího výslovného souhlasu, a to na základě rozhodnutí příslušného soudu.⁶⁸

Za zmínku stojí také Španělsko, kde jsou utajené porody zcela zapovězené. Španělský Nejvyšší soud prohlásil za neústavní příslušný článek zákona o matrikách umožňující nezapsat do

---

⁶⁸ HUBÁLKOVÁ, Eva. Anonymní porody z hlediska článku 8 Evropské úmluvy o lidských právech. *Správní právo*, 2003, č. 5-6, s. 283. Shodně též FLÍDROVÁ, Adéla. Anonymní porod? *Jurisprudence*, 2004, roč. 2, č. 4, s. 13.

knihy narození matku dítěte.⁶⁹ V této souvislosti je vhodné upozornit, že španělský zákon o rodině koncipuje mateřství na zásadě *mater semper certa est*, když přímo ve svém čl. 136 stanovuje, že právní mateřství vzniká okamžikem porodu bez ohledu na jeho uznání ženou.⁷⁰

V poslední řadě lze uvést německou úpravu. Německo až do roku 2014 výslovně nezakotvovalo utajené porody, byť k nim v určité modifikované formě docházelo.⁷¹ Proto na tuto praxi zákonodárce reagoval přijetím *zákona o diskrétních porodech*⁷², kterým došlo k jejich legalizaci. Dle § 25 uvedeného zákona má žena možnost porodit pod lékařským dohledem spolu s utajením své identity ve vztahu k okolí. Za tím účelem si dle § 26 zákona zvolí náhradní jméno a příjmení, tzv. pseudonym, pod kterým po celou dobu vystupuje. Své skutečné údaje ovšem musí zdravotnickému zařízení poskytnout (tyto jsou následně vhodným způsobem zapečetěny, aby nedošlo k nežádoucímu odtajnění identity matky). Ve vztahu k právu dítě znát svůj původ zakotvuje německý právní řád právo dítěte, které dosáhlo šestnáctého roku věku nahlédnout do dokumentace, kde jsou uvedeny údaje o jeho matce. V případě, že toto matka neumožní, může se dítě soudní cestou domáhat odtajnění údajů o matce, k čemuž slouží tzv. komplementární žaloba.⁷³

---

⁶⁹ HUBÁLKOVÁ, Eva. Anonymní porody z hlediska..., s. 283.

⁷⁰ Čl. 136 zákona o rodině (Código de familia) originálně zní: *La maternidad quedará establecida aun sin mediar reconocimiento expreso, con la prueba de nacimiento y la identidad del nacido, sin perjuicio del derecho de la madre a impugnar la maternidad en caso de inscripción falsa, de conformidad con lo establecido en el Art. 196; y por declaración judicial.*

⁷¹ HERMANOVÁ, Monika. Právní aspekty problematiky anonymního odkládání dětí a anonymních porodů ve Spolkové republice Německo a některých dalších zemích. *Justiční praxe*, 2002, roč. 50, č. 6, s. 389.

⁷² Zákon se originálně nazývá *Schwangerschaftskonfliktgesetz*.

⁷³ K tomu viz <https://www.bmfsfj.de/blob/80976/26f151450e3984e32426bd1b518954ba/vertrauliche-geburtseinleger-familiengerichte-data.pdf>

4 Vybraná úskalí utajených porodů

4.1 K otázce svéprávnosti ženy, jež hodlá porodit utajeně

Musí být žena v souvislosti s využitím institutu utajeného porodu plně svéprávná nebo o něj může požádat i žena nezletilá či omezena ve svéprávnosti? S touto otázkou je potřeba se vypořádat, když ZZS v tomto mlčí a neupravuje postup v případě žadatelky, která není plně svéprávná. Žádost o utajený porod je právním jednáním osobní povahy vyvolávající významné právní důsledky. Dle pravidel obsažených v NOZ je k právnímu jednání způsobilý pouze člověk k tomuto právnímu jednání svéprávný, resp. i člověk nezletilý, který nenabyl plné svéprávnosti, jde-li o takové právní jednání odpovídající rozumové a volní vyspělosti nezletilého.⁷⁴ Někteří se přiklání k názoru, že projev vůle vedoucí k poskytnutí utajeného porodu nebude s ohledem na své významné důsledky nikdy odpovídat rozumové a volní vyspělosti nezletilých⁷⁵. Proto nezletilá matka nemůže sama o utajený porod požádat, resp. z obecného hlediska požádat může, ale jednalo by se o právní jednání absolutně neplatné dle § 581 a § 588 NOZ. O nutnosti plné svéprávnosti a požadavku zletilosti hovoří ve svém díle i Prudil a Zemandlová.⁷⁶

I ženy nezletilé či omezené ve svéprávnosti však mají z nejrůznějších důvodů zájem o utajení své identity ve vztahu k okolí. Někteří autoři se tak zabývali možnostmi vedoucími k poskytnutí možnosti utajeného porodu i osobě nezletilé. Tak například M. Hrušáková a Z. Králíčková uvažovali nad možností, kdyby namísto nezletilé podepsali žádost její zákonní zástupci. V souvislosti s tímto se však potýkali s otázkou, zda by byl vyžadován souhlas obou zákonných zástupců či pouze jednoho z nich, když by případně jejich rozpor musel být řešen zásahem soudu.⁷⁷ Domnívám se, že by postup neodpovídal účelu institutu, a to sice utajenosti porodu ve vztahu k okolí, tedy případně i ve vztahu k rodičům nezletilé matky. K tomuto se přiklonily i autorky, když současně uvedly, že uvedený postup nebude možný i s ohledem na osobní charakter jednání. Lze totiž analogicky postupovat dle úpravy určení otcovství na základě tzv. druhé domněnky, tj. souhlasným prohlášením rodičů⁷⁸, kdy namísto nezletilého otce toto prohlášení nemohou učinit, resp. k němu dát souhlas, jeho zákonní zástupci, neboť se jedná o čistě osobní otázku vyvolávající významné statusové důsledky.⁷⁹ Proto lze uzavřít, že na základě výše uvedeného tak může podle

⁷⁴ K otázce právního jednání a svéprávnosti viz § 15, § 30 - § 31 NOZ.

⁷⁵ S tímto názorem se nemohu ztotožnit, a to z důvodů uvedených na str. 28.

⁷⁶ Prudil, Zemandlová in ROZTOČIL, Aleš a kol. *Moderní porodnictví*. Praha: Grada, 2017, s. 580.

⁷⁷ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Anonymní a utajené mateřství v České republice...., s. 56.

⁷⁸ Tato je upravena v § 779 a násl. NOZ.

⁷⁹ Ke stejnému závěru dospěla mj. i R. Šínová. Blíže viz Šínová in MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV.* §655-793. Praha: Leges, 2016, s. 907 (§ 779). Dále lze upozornit, že za muže omezeného ve svéprávnosti může udělit souhlas opatrovník, což je dle názoru mého i odborné veřejnosti úprava nežádoucí.

uvedených autorů v současné době požádat o utajený porod pouze matka plně svéprávná, resp. ve svéprávnosti omezena, avšak nikoli co do této oblasti.

Analogicky, s ohledem na možnost nezletilého muže učinit prohlášení před soudem a stát se tak otcem dítěte, tj. založit významný rodinně-právní vztah. Mám za to, že i nezletilá matka by měla mít možnost ovlivnit svá práva podáním žádosti o utajený porod. Řešením by se mohlo stát zakotvení povinnosti souhlasu soudu nebo učinění prohlášení nezletilé, že hodlá porodit utajeně před soudem, kdy smyslem by nebylo nahradit souhlas rodičů či vůli nezletilé, ale posouzení schopnosti pochopit následky jednání nezletilé ve smyslu ust. § 31 NOZ. Nemohu se totiž ztotožnit s výše uvedeným názorem některých autorů, kteří paušalizují neschopnost posoudit následky rozhodnutí na všechny nezletilé matky, v důsledku čehož nemohou být k tomuto jednání způsobilé. Soud by v navrhovaném řešení vystupoval jako kvalifikovaný *posuzovatel* schopnosti nezletilé posoudit důsledky svého rozhodnutí a dospěl-li by k závěru dostatečného chápání důsledků, souhlas by udělil. Mám za to, že na obdobném principu je založeno právě určení otcovství dle druhé domněnky nezletilým mužem.⁸⁰ Přitom lze dále argumentovat § 811 NOZ⁸¹, když umožňuje nezletilému dát souhlas k osvojení jeho dítěte, pokud soud posoudí, že je k takovému jednání způsobilý (tj. chápe důsledky jeho jednání).

Takováto úprava by však vyvolávala i řadu negativních otázek. Zejména by narušovala utajenost porodu (ve vztahu k soudu a soudním úředníkům) a dále by byla možná pouze v případě, kdyby se nezletilá matka rozhodla dostatečně dlouho dopředu, že hodlá porodit utajeně. Nicméně lze dovodit, že pozitiva navrhovaného řešení převažují, a to zejména s ohledem na primární účel utajených porodů, tj. zamezit vraždám novorozenců ze strany matek. Pokud by nezletilým nebylo využití tohoto institutu umožněno, může k těmto negativním jevům neustále docházet, zejména pro strach nezletilé z reakce jejich rodičů. Nicméně je potřeba se vypořádat s otázkou postavení rodičů v řízení, ve kterém by soud dával souhlas s žádostí o utajení totožnosti. Zcela jistě by se jednalo o řízení dle § 466 a násl. ZŘS, tj. řízení ve věcech péče soudu o nezletilé. V tomto druhu řízení jsou ovšem zpravidla účastníky řízení vedle nezletilého dítěte i jeho rodiče⁸², je-li rozhodováno o jejich právech a povinnostech. Mám za to, že i s ohledem na účel, pro který by se řízení vedlo,⁸³ by rodiče nemuseli být nutně účastníkem řízení. K dostatečné ochraně zájmů

---

⁸⁰ R. Šínová k tomuto uvádí, že při prohlášení nezletilého, že je otcem dítěte, musí soud zkoumat právě schopnost pochopit důsledky jeho jednání ve smyslu § 31 NOZ.

⁸¹ Toto ustanovení stanovuje, že: „*Souhlasu rodiče k osvojení jeho dítěte je třeba i tehdy, nenabyl-li plně svéprávnosti. Rodič, který nedosáhl věku šestnácti let, nemůže dát souhlas k osvojení. Dává-li souhlas rodič, který nenabyl plně svéprávnosti, nelze, aby za něho jednal jeho opatrovník; jeho způsobilosti dát souhlas posoudí soud podle obecných ustanovení.*“

⁸² Šmíd in ŠÍNOVÁ, Renata, PETROV KŘIVÁČKOVÁ Jana a kol. *Civilní proces, řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 237.

⁸³ To je umožnit utajení porodu za současného naplnění cíle jeho úpravy – zamezit vraždám novorozenců a jejich pohazení v parku či v lese.

nezletilého tu totiž bude kolizní opatrovník, který bude nezletilé pro řízení určen a lze mít za to, že účast zákonných zástupců by bylo proti zájmům nezletilé. Přitom se domnívám, že jestliže nemohou dát rodiče souhlas s žádostí o utajený porod, neboť se s ohledem na výše uvedené jedná o čistě osobní jednání, nebude se rozhodování o něm dotýkat zásadně jejich práv, a proto lze jejich účast na řízení *vyloučit*.

4.2 K souhlasu matky s osvojením dítěte

Jak bylo již dříve uvedeno, osvojení je jedinou legální cestou vedoucí k zániku rodinně-právního vztahu mezi matkou a dítětem. Přitom jedním ze základních předpokladů osvojení dítěte je udělení souhlasu rodiči osvojovaného dítěte.⁸⁴ Pokud je ovšem identita matky v důsledku podstoupení utajeného porodu utajena, je nutno se vypořádat s otázkou jejího souhlasu. V souvislosti s tímto je vhodné upozornit, že v případě souhlasu s osvojením u utajených porodů nelze v žádném případě aplikovat § 818 odst. 2 NOZ, tj. že souhlasu není potřeba, nebylo-li rodičovství určeno. Rodičovství (mateřství) totiž určeno bylo, a to samotným faktem porodu. Tímto se stala matka nejen nositelkou rodičovské odpovědnosti, ale náleží jí i významné statusové právo – právo udělit souhlas s osvojením.⁸⁵

V souvislosti s výše uvedeným tak přichází v úvahu zásadně dvě možnosti. První možností je, že utajená matka sama udělí souhlas s osvojením. Nicméně ten může udělit v souladu s § 813 NOZ až po uplynutí šesti týdnů od narození dítěte a v případě, že by byl udělen dříve, např. ihned po porodu, nebude se k němu přihlížet, neboť se bude jednat o zdánlivé právní jednání.⁸⁶ Jelikož by při *dobrovolném* udělení souhlasu byla identita matka prozrazena, což není v případě utajených matek žádoucí, bude tato varianta přicházet v úvahu jen zřídkakdy. Nicméně matka by mohla být ze strany zdravotnického zařízení, kde podstupuje utajený porod poučena o možnosti dát souhlas s osvojením u kteréhokoli okresního soudu po uplynutí doby 6 týdnů od narození dítěte a současně požádat o utajení osvojení.⁸⁷ Předěšlo by se pak časově náročným postupům uvedených níže a dítě by bylo rychleji právně volné k zajištění jeho náhradní rodinné péče. Zpravidla tak bude přistupováno k variantě druhé, a to takové, že identita matky bude soudem rozhodujícím o osvojení zjištěna ze sbírky listin vedené u matričního úřadu nebo otevřením zapečetěné dokumentace a následně tak bude vyžádán její souhlas/nesouhlas s osvojením. V obou případech se stane matka

---

⁸⁴ Povinnost souhlasu rodiče osvojovaného dítěte stanoví § 809 NOZ.

⁸⁵ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Kauza tzv. právně volné dítě. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 2, s. 53.

⁸⁶ SMOLÍKOVÁ, Kateřina. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV/2*. §794-975. Praha: Leges, 2016, s. 1138 (§ 818).

⁸⁷ K tomuto viz § 837 NOZ a § 436 ZŘS. Současně je třeba uvést, že by tímto sice tímto postupem byla částečně narušena utajenost porodu (ve vztahu k soudu), nicméně ve vztahu k ostatnímu okolí by byla stále zachována.

účastníkem řízení o osvojení dle § 431 ZŘS, resp. § 432 ZŘS a contrario. Nutno ovšem upozornit, že v některých případech nemusí být totožnost matky i přes výše uvedené postupy zjištěna. Proto bude nutno přistoupit k postupu dle § 821 NOZ, tj. určení, že souhlasu matky není potřeba.⁸⁸

4.2.1 Zjištění identity matky ze sbírky listin

Pokud nebude udělen souhlas matkou dobrovolně, přistupuje soud rozhodující o osvojení zpravidla ke zjištění identity matky ze sbírky listin vedené příslušným matričním úřadem. Jak bylo uvedeno výše, zdravotnické zařízení sděluje matrice údaje o matce, které nejsou sice zapsány do matriční knihy, ale jsou vedeny ve sbírce listin. Do ní má možnost v souladu s § 8a odst. 4 MatZ nahlédnout pouze matka dítěte a dítě po dosažení 12 let. Předmětné ustanovení je jednoznačně kogentní povahy a nelze jej rozšiřovat na jiné osoby či orgány, tedy ani soud.⁸⁹ Nicméně tomuto je dle díkce zákona umožněno zjistit údaje ze sbírky prostřednictvím postupu uvedeného v §8a odst. 5 MatZ, tj. vyžádáním si kopie zápisu. Zůstává ovšem otázkou, zda lze ustanovení užít i ve vztahu ke zjištění totožnosti utajené matky. R. Šínová uvádí, že: „*S přihlédnutím ke účelu institutu utajeného porodu by proto mělo být ustanovení § 8a odst. 5 ZM vykládáno tak, že právo na kopii listin má státní orgán za podmínky, že má jinak právo do sbírky listin nahlédnout.*“⁹⁰ Tato otázka není do dnešního dne judikatorně vyjasněna. Domnívám se, že bude záležet na přístupu jednotlivých matričních úřadů. Tedy na tom, zda budou dodržovat jazykový výklad a soudu kopii poskytnou nebo zda budou zastávat spíše výklad teleologický s opačným výsledkem. Proto v případě, kdy úřad odmítne soudu kopii ze sbírky listin vydat, má soud možnost zjistit identitu matky dalším způsobem, a to otevřením zapečetěné dokumentace. O řízení, jehož cílem je otevření zapečetěné dokumentace pojednává kapitola 4. 3. této práce.

4.2.2 Rozhodnutí o tom, zda je nutno souhlasu rodiče s osvojením

V případě, že se nepodaří zjistit totožnost matky, je potřeba postupovat dle § 821 NOZ, tj. v soudním řízení⁹¹ rozhodnout, zda je třeba souhlasu rodiče s osvojením. Procesní rámec je dán v ZŘS v rámci řízení ve věcech osvojení dle § 427 písm. c). Je nutné se ovšem zabývat otázkou, z jakého konkrétního důvodu není potřeba souhlasu rodiče. V odborné literatuře se lze setkat se

---

⁸⁸ SEDLÁK, Petr. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 685 (§ 818).

⁸⁹ Tomuto nasvědčuje i skutečnost, že odst. 4 citovaného ustanovení je zakotven jako výjimka z obecně platného pravidla v odst. 1, tj. možnosti nahlížení do sbírky listiny mj. i státními orgány.

⁹⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV. §655-793*. Praha: Leges, 2016, s. 858 (§ 775).

⁹¹ Takovému řízení je nazýváno jako řízení incidenční.

závěry, že jím je zpravidla důvod dle § 819 v kombinaci s § 820 NOZ, resp. i § 818 odst. 1 písm. c) NOZ.⁹²

Mám za to, že z praktického hlediska bude více využitelný důvod dle § 819 NOZ, tj. že matka zjevně neprojevuje o dítě zájem, a to po dobu alespoň 3 měsíců.⁹³ Za splnění určitých předpokladů lze v rámci utajených porodů dospět k závěru, že se jedná o hrubý nezájem, kdy tříměsíční lhůta počíná běžet od posledního opravdu projeveného zájmu.⁹⁴ K tomuto lze subsidiárně dospět ze závěrů K. Smolíkové, která uvedla, že v případě, kdy rodič „...svěřil dítě do zařízení pro děti vyžadující okamžitou péči s tím, že si upraví své poměry a dítě si převezme zpět do péče ...a v době, kdy je dítě v péči jiných osob, o toto dítě neprojevuje zájem, nesnaží se s ním o kontakt...je na OSPODu, aby tohoto rodiče kontaktoval a poučil, že takovéto chování může být vnímáno jako nezájem o dítě, jehož důsledkem může být až osvojení dítěte“.⁹⁵ Avšak matka, jež porodila utajeně, již od porodu zpravidla o dítě neprojevuje zájem, kdy ani dle její vlastní vůle není dítě umístěno do zařízení pro děti vyžadující okamžitou péči. V typických případech, je dítě do takovéhoho zařízení umístěno právě na základě rozhodnutí soudu, neboť se ocitá v nedostatku řádné péče (viz kapitola 2.2.3). Proto nelze dospět ani k závěru, že dítě ponechala bez své péče s úmyslem si jej převzít po určité době zpět. Přitom žena již tím, že přistoupí na utajený porod, projevuje vůli, že o dítě nehodlá vůbec pečovat, neboť její prohlášení je i obligatorní součástí žádosti o utajený porod. Navíc tomuto nasvědčuje i fakt, že OSPOD nemá možnost poučit matku dítěte ve smyslu § 820 NOZ, když je matčina identita utajena. Lze tedy shrnout, že v případě, že žena porodí utajeně a o dítě dodatečně neprojeví zájem (např. nevezme svoji žádost zpět), může soud po uplynutí 3 měsíců rozhodnout o tom, že se nevyžaduje její souhlas s osvojením dítěte.⁹⁶

Dalším možným důvodem vedoucím k rozhodnutí o tom, že souhlasu matky s osvojením není třeba, je důvod dle § 818 odst. 1 písm. c) NOZ. Totiž nepodaří-li se zjistit totožnost matky primárně prostřednictvím výše uvedených postupů, tj. ze sbírky listin či ze zdravotnické dokumentace, potom se nepodaří z povahy věci zjistit ani místo, kde se zdržuje. Podmínka vynaložení potřebné pečlivosti při zjišťování místa pobytu je přitom naplněna, neboť soud se snažil zjistit identitu matky, tedy i její pobyt skrze výše popsané postupy, byť byl neúspěšný.

---

⁹² K tomu viz SEDLÁK, Petr. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 685 (§ 818) a dále i Králíčková in HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ Lenka a kol. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 130.

⁹³ Zákon rozlišuje tzv. hrubý nezájem a napravitelný nezájem. V případě hrubého nezájmu běží tříměsíční lhůta od projevení posledního opravdového zájmu, zatímco v druhém případě od poučení rodičů ze strany OSPODU o možných následcích neprojevování zájmu o dítě.

⁹⁴ Viz § 820 odst. 1 NOZ.

⁹⁵ SMOLÍKOVÁ, Kateřina. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV/2. § 794-975*. Praha: Leges, 2016, s. 1173 (§ 818).

⁹⁶ K tomuto viz NOVOTNÁ, Věra. Další otázky spojené s utajenými porody. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 10, s. 15.

Ve vztahu ke zjištění identity matky za účelem jejího souhlasu s osvojením tak lze shrnout, že na prvním místě má být využíván postup, kdy si soud vyžádá kopii zápisu ze sbírky listin od příslušného matričního úřadu a v případě, že toto bude neúspěšné, mělo by dojít k otevření zapečetěné dokumentace. Tím však dochází k narušení účelu celého institutu utajeného porodu. Až v případě selhání obou variant je namístě rozhodnout o tom, že souhlasu matky není třeba. Mám za to, že k rozhodnutí dle § 821 NOZ nelze přistupovat ihned, neboť i když je identita matky utajena, její rodičovská odpovědnost i významné statusové právo, tedy právo udělit souhlas s osvojením dítěte, je zachováno a nesmí být tímto automaticky upíráno. Nakonec lze uvést, že významným problémem při využití postupu dle § 821 NOZ je vyřešení účastenství matky na řízení, která je dle § 431 ZŘS účastníkem řízení.⁹⁷ Zřejmě jí pro tento účel bude muset být jmenován procesní opatrovník ve smyslu § 29 odst. 3 OSŘ⁹⁸, neboť je pro soud osobou neznámou.

4.3 K druhu řízení vedoucího k otevření zapečetěné dokumentace

ZZS jednoznačně ve svém §56 odst. 2 stanoví, že otevření zapečetěné dokumentace je možné pouze na základě rozhodnutí soudu, což neplatí, pokud o její otevření požádá žena, která utajeně porodila. Ovšem již neupravuje, v jakém konkrétním druhu řízení má k jejímu odpečetění dojít a současně ani neupravuje, který soud je k tomuto věcně a místně příslušný. Za další nedostatek lze považovat také neuvedení důvodů, pro které může být dokumentace otevřena a kdo je osobou aktivně legitimovanou k podání návrhu.

Mám za to, že druh řízení vedoucí k otevření dokumentace a s tím související otázky, bude záviset na důvodech, pro které má k odpečetění dojít. Z povahy věci je zřejmé, že dokumentaci není možné otevřít z jakéhokoli důvodu, ale pouze z důvodů určitým způsobem kvalifikovanějších, byť nám zákon ani v tomto oporu neposkytuje. Jak bylo uvedeno již v předchozí kapitole, důvodem může být zjištění identity matky za účelem jejího souhlasu s osvojením dítěte. Za další lze, s ohledem na odbornou literaturu, považovat zdravotní stav dítěte a nutnost znát anamnézu matky, jde-li o např. o dědičnou chorobu.⁹⁹ R. Šínová uvádí, že v praxi může být jedním z důvodů také otevření za účelem domožení se dítěte výživného ze strany matky.¹⁰⁰ Nicméně tento důvod bude spíše zřídka kdy využitelný, neboť dítě porozené utajeně je zpravidla osvojeno a jeho

---

⁹⁷ K tomu viz SEDLÁK, Petr. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 685 (§ 818).

⁹⁸ V tomto případě by totiž mohlo být analogicky postupováno jako v případě dědiců neznámého pobytu.

⁹⁹ K tomu viz HRABÁK, Jan. Utajený porod jako nový institut zdravotnického práva. *Zdravotnictví a právo*, 2004, roč. 8, č. 10, s. 13 nebo také ATTL, Karel. Právní problematika porodu s utajenou totožností matky. *Prevence úrazů, otrav a násilí*, 2010, roč. 4, č. 2, s. 171 a v neposlední řadě i HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Anonymní a utajené mateřství v České republice...*, s. 54.

¹⁰⁰ ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář. Svazek IV. § 655-793*. Praha: Leges, 2016, s. 858 (§ 775).

biologická matka přestává být jeho právní matkou a nemá tak vůči němu ani vyživovací povinnosti. V neposlední řadě tímto může být i otevření s odkazem na právo znát svůj biologický původ nebo s v souvislosti s určením otcovství.¹⁰¹

S ohledem na takto vymezené důvody lze dospět k závěru, že všechny jsou čistě v zájmu dítěte. Zájem dítěte na řešení významné záležitosti (osvojení, léčba zdravotního stavu, vědomost o původu) tu musí proto vždy převážet nad zájmem matky na utajení její identity. Proto připadá v úvahu užití řízení dle § 466 a násl. ZŘS, tj. řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, jehož cílem je rozhodovat o většině záležitostí týkajících se nezletilých dětí, kde soud chrání nejlepší zájem dítěte, neboť ten má být vždy prioritním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí.¹⁰² Volbu tohoto druhu řízení lze podpořit i tím, že výčet záležitostí, o kterých je rozhodováno, je pouze demonstrativní povahy. Přijmeme-li tedy závěr, že bude postupováno dle § 466 a násl. ZŘS, je tímto vyřešena i věcná a místní příslušnost soudu. Věcně příslušným bude okresní soud a místně příslušný obecný soud nezletilého, tj. místo, kde má bydliště.¹⁰³ Z hlediska možnosti zahájení řízení se lze domnívat, že se bude jednat o řízení zahajované na návrh samotného dítěte (prostřednictvím jeho zákonného zástupce, je-li osvojeno či opatrovníkem ustanoveným pro tento účel soudem). V případě odtajnění za účelem získání souhlasu matky s osvojením lze uvažovat i o tom, že by mohlo dojít k zahájení i bez návrhu. Účastníkem řízení pak bude dle obecných pravidel vymezených v § 6 odst. 1 ZŘS navrhovatel a ten, o jehož právech a povinnostech je jednáno. Tedy zpravidla dítě zastoupené v souladu s § 469 odst. 1 ZŘS opatrovníkem a zdravotnické zařízení, ve které se zapečetěná zdravotnická dokumentace, jež má být otevřena, nachází. Nadto je třeba uvést, že nezletilé dítě, které dosáhlo dvanáctého roku, má k dispozici i jednodušší možnost, jak získat údaje o matce v případě, že se odtajnění domáhá pouze za účelem vědomosti o svém původu. V takovém případě totiž může využít časově méně náročnou možnost, a to nahlédnout do sbírky listin v souladu s § 8a odst. 4 MatZ.

Uvedený postup je ovšem využitelný pouze v případě, že se odtajnění domáhá dítě nezletilé. Složitější již je otázka v případě dítěte zletilého či jiné osoby. Z povahy věci je vyloučeno, aby se zletilé dítě domáhalo otevření dokumentace v řízení dle § 466 ZŘS. Domnívám se, že k tomuto postupu nebude za současného stavu využitelné žádné řízení dle ZŘS, a proto lze pouze spekulovat, že se dítě zřejmě bude muset domáhat odtajnění v klasickém sporném řízení dle OSŘ. Nezbývá než čekat, jak se s tímto problémem soudní praxe vypořádá. Nicméně jak uvedla R. Šínová „...odmítnutí takového návrhu s odůvodněním, že není upraveno odpovídající řízení, přitom představuje *denegatio*

---

¹⁰¹ Prudil, Zemandlová in ROZTOČIL, Aleš a kol. *Moderní porodnictví*. Praha: Grada, 2017, s. 580

¹⁰² CHARVÁT, Pavel. TRÁVNÍKOVÁ, Blanka. In JIRSA, J. a kol. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář)*. Kniha III. *Zvláštní řízení soudní*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 950 (§ 466).

¹⁰³ Takto určení příslušnost vychází z § 3 a § 467 ve spojení s § 4 odst. 2 ZŘS.

iustitiae“¹⁰⁴, s čím nelze než jen souhlasit. Jen pro úplnost lze dodat, že jednou z možností zletilého dítěte jak zjistit identitu jeho matky je opět nahlédnout u matričního úřadu do sbírky listin.

Nakonec lze podotknout, že otevření dokumentace v rámci utajených porodů již bylo předmětem soudního rozhodování. Odtajnění se zde domáhala samotná matka, neboť se postupovalo dle tehdy účinného § 67b odst. 20 zákona č. 20/1996 Sb., o péči o zdraví lidu, kdy k odpečetění bylo vždy potřeba rozhodnutí soudu bez ohledu na fakt, kdo se jej domáhal. Otevření zdravotnické dokumentace se žena domáhala v rámci řízení dle § 80 písm. a) OSŘ¹⁰⁵, kdy aktivně legitimována byla ona a pasivně zdravotnické zařízení, kde utajený porod proběhl. Z hlediska příslušnosti soudu byl věcně příslušným soud okresní a místně příslušný soud, v jehož obvodu mělo sídlo zdravotnické zařízení.¹⁰⁶ Soud po provedení dokazován žalobě vyhověl a výrok jeho rozsudku zněl následovně: „*Žalovaný je povinen otevřít zdravotnickou dokumentaci žalobkyně XY vytvořenou v souvislosti s jejím utajeným porodem ze dne XY*“.¹⁰⁷

4.4 K řízení o určení otcovství a postavení matky v něm

Ve vztahu k utajeným porodům je nutno se zabývat i otázkou určení otcovství, a to zejména ve vztahu k muži, jemuž svědčí tzv. třetí domněnka otcovství dle § 783 NOZ. Muž, jemuž by svědčila první či druhá domněnka otcovství, je z tohoto vyloučen. Ve vztahu k první domněnce totiž ZZS zcela jasně stanovuje, že v takovémto případě není utajený porod možný. Naproti tomu muž, jemuž by svědčila druhá domněnka otcovství, je z tohoto z povahy věci také prakticky vyloučen, neboť pokud by mělo dojít k souhlasnému prohlášení před matričním úřadem, jen těžko může dojít současně k utajení identity matky. Pro případ, kdy k prohlášení ve smyslu § 779 NOZ došlo ještě před narozením dítěte, nebyl by ani v tomto utajený porod možný, neboť jak uvádí R. Šínová „...*matka by rozhodovala za otce, že jako rodiče zůstanou oba utajeni a nebudou o dítě pečovat. Takový výklad...je zjevně protiústavní*“.¹⁰⁸

Na základě výše uvedeného tak lze konstatovat, že mužem, jemuž mohou být provedením utajeného porodu upírána jeho rodičovská práva, je pouze ten, kterému svědčí třetí domněnka.¹⁰⁹ Je tedy současnou úpravou diskriminován, když nemůže vykonávat náležitě veškerá práva, která

---

¹⁰⁴ ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář*. ...s.858.

¹⁰⁵ Ve znění účinném do 31. 12. 2013 byla v § 80 písm. a) OSŘ zakotvena tzv. statusová žaloba.

¹⁰⁶ Takto určená příslušnost je charakteristická pro určení příslušnosti i v dnes účinném znění OSŘ. K jejímu určení tedy došlo na základě § 9 odst. 1 a § 85 odst. 3 OSŘ ve znění účinném do 31. 12. 2013.

¹⁰⁷ Jednalo se o rozsudek ze dne 24. 1. 2008, řízení vedeno pod sp. zn. 13 C 268/2007.

¹⁰⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář*. ...s. 859. K nemožnosti aplikace druhé domněnky se vyjadřuje i Hrušáková Milana a Králíčková Zdeňka.

¹⁰⁹ Je založena na souloži v tzv. kritické době, kdy muž, domáhající se určení svého otcovství musí prokázat, že s ženou v této době souložil. Kritickou dobou je doba, kdy od soulože do narození dítěte neprošlo méně než 160 a více než 300 dní.

mu právní řád poskytuje a současně nemá možnost ani svým (ne)souhlasem rozhodnout o osvojení dítěte. Mnohdy se může jednat o muže, který se ženou žil, avšak nebyl jejím manželem a ani do utajeného porodu nedošlo k souhlasnému prohlášení, jímž by se stal právně otcem dítěte.¹¹⁰ Naráží tak na nedokonalost právní úpravy, kdy jedinou možností jak založit své právní otcovství je iniciace řízení o určení otcovství dle § 417 a násl. ZŘS. K iniciaci řízení však není podmínkou, aby muž musel nutně znát totožnost ženy.¹¹¹ V tomto případě bude v návrhu na určení jeho otcovství tvrdit, že v kritické době souložil se ženou, která je matkou dítěte (dítě porodila), ale současně, že mu její totožnost není známa.¹¹²

V českém právním prostředí se ohledně otázky určení otcovství střetávají dva odlišné názory, které mají podstatný vliv i na samotné řízení. První z nich zastává Králíčková s Hrušákovou, které uvádějí, že otcovství je vázáno na mateřství.¹¹³ Jednoduše řečeno dospívají k názoru, že pokud není známá matka, nemůže tu být ani muž, se kterým by souložila a byl by tak otcem dítěte.¹¹⁴ Mám za to, že aby mohlo dojít k určení otcovství na základě třetí domněnky, muselo by dojít k odtajnění zdravotnická dokumentace, matka by se tak stal známou a následně by byl prokazován fakt soulože s ní v kritické době. Není ovšem zřejmé, v jakém řízení by došlo k odpečetění dokumentace. Lze mít ovšem i s ohledem na závěry učiněné v kapitole 4. 3 za to, že by soud mohl zahájit ex offo řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, kde by k otevření dokumentace došlo, neboť je tu významný zájem dítěte znát nejen svou matku, ale i otce.¹¹⁵ Výhodou tohoto postupu (tj. odpečetění dokumentace) by byla možnost jednat přímo s matkou dítěte, neboť ta je dle § 420 ZŘS obligatorním účastníkem řízení o určení otcovství. Navíc její role by byla v tomto modelu významná i tím, že je to právě matka, kdo případně bude namítat, že s mužem v této době nesouložila, resp. jiné rozhodné skutečnosti nezakládající jeho otcovství.¹¹⁶

Druhý názor, dle mého mínění více korespondující se zájmy dítěte, zastává Šínová. Ta vyjádřila nesouhlas s názory Hrušákové a Králíčkové, když uvedla, že: „*Jazykové znění jednotlivých ustanovení nelze zpochybnit, je však potřeba přiblížnout k § 2. Není však akceptovatelné s přiblížením s k LZPS, ÚPD, jakož i právním zakotveným v EÚLP, zabránit tomu, aby tento muž mohl z důvodu*

---

¹¹⁰ V některých případech se naopak muž nemusí ani dozvědět o tom, že je otcem dítěte, neboť žena jej o tomto neinformuje.

¹¹¹ Viz ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář*. .s. 873.

¹¹² Tamtéž.

¹¹³ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. In HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§ 655-975)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 508 (§ 775).

¹¹⁴ Králíčková se striktně drží jazykového vyjádření domněnek, kdy má za to, že je vždy nutno dokázat soulož mezi mužem a ženou, byť sympatizuje i k myšlence, že by bylo vhodné otcovství na základě třetí domněnky založit soudním rozhodnutím na základě průkaznosti totožného genetického materiálu otce a dítěte. Blíže viz. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Lidskoprávní dimenze českého rodinného*. .s. 60.

¹¹⁵ Postup by byl využitelný pouze v případě, kdy by se určovalo otcovství k dítěti doposud nezletilému.

¹¹⁶ Žena může například prokázat, že sice s mužem v kritické době souložila, ale byla již těhotná, což doloží relevantními důkazy.

*nedokonalé právní regulace získat právní postavení rodiče*¹¹⁷ Na základě výše uvedeného tak lze dovodit, že k tomu, aby došlo k určení otcovství, nebude potřeba otevírat zapečetěnou dokumentaci, a to za podmínky že bude jiným způsobem dostatečně prokázán (biologický) vztah mezi putativním otcem a dítětem. Mám za to, že nejprůkaznějším bude doložení znaleckého posudku profilací DNA, dokládající jeho biologické otcovství. K tomuto se vyjádřil i Ústavní soud, který uvedl, že „Nelze proto považovat za jedině správný ten postup, že soud se bude napřed zabývat tím, zda došlo k souloží, a teprve v případě prokázání soulože nařídí znalecký posudek, aby zjistil, zda závažné okolnosti mužovo otcovství nevylučují. Není vadou řízení, pokud soud přímo přistoupí ke znaleckému dokažování metodami DNA diagnostiky: takový postup je v souladu nejen se zmíněnou zásadou arbitrárního pořádku, ale též se zásadou procesní ekonomie. Konečně je zjevné, že pokud ze znaleckého posudku vyplyne, že žalovaný muž je otcem dítěte, bude tím s praktickou jistotou prokázána i soulož tohoto muže s matkou dítěte v rozhodné době, tj. - dnes již překonaná - skutková báze třetí domněnky.“¹¹⁸ Lze shrnout, že muž není zbaven povinnosti tvrdit soulož s neznámou ženou v kritické době, avšak s ohledem na mezinárodní závazky a koneckonců i na výše citovaný judikát Ústavního soudu, nemůže být na újmu jeho právům, nezná-li totožnost ženy. Pokud tak bude analýzou DNA jednoznačně zjištěno, že je otcem dítěte, dochází i k prokázání soulože s ženou, jež je matkou dítěte. Jeho otcovství tak bude založeno a mezi ním a dítětem tak vznikne statusový poměr otec – dítě. Ve vztahu k obligatornímu účastenství matky v řízení je možné toto *nabradit* tím, že ženě bude jmenován procesní opatrovník ve smyslu § 29 odst. 3 OSŘ, neboť by se postupovalo analogicky jako v případě neznámých dědiců.¹¹⁹

---

¹¹⁷ ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář*. . . s. 873.

¹¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 987/07, bod 20.

¹¹⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta. In MELZER, Filip, TĚGL, Petr a kol. *Občanský zákoník - velký komentář*. . . s. 874.

Závěr

Zakotvení institutu utajeného porodu lze z obecného hlediska považovat za přínosnou možnost pro ženy, které mají zájem porodit dítě důstojným způsobem, pod lékařským dohledem tak, aby nebylo ohroženo zdraví její ani dítěte, to vše s úmyslem o dítě v budoucnu neprojevat žádný zájem, nepečovat o něj. Zjednodušeně řečeno, jde o případy, kdy matka nechce být s osobou dítěte spojována, ale současně chce porodit pod zdravotnickým dohledem. Troufám si uvést, že chce žena nastolit tímto postupem stejné důsledky, jako by podstoupila porod anonymní. Za současného stavu právní úpravy toto ovšem není možné a v oblasti utajených porodů výrazně převažují nedostatky nad přínosy. Pravidlo, že matkou dítěte je žena, která dítě porodila¹²⁰ lze v dnešní době považovat již za překonané. Zcela jistě se snaží chránit dítě, postavit jeho statusové otázky ihned po narození najisto a chránit jeho právo znát svůj původ. Ovšem lze v tomto pravidle opravdu spatřovat ochranu nejlepších zájmů dítěte? Totiž, dítě narozené utajeně v souladu se současnou koncepcí matku má, ta je nositelkou rodičovské odpovědnosti, avšak ji nehodlá vykonávat. Utajením její identity ve vztahu k okolí se velmi komplikují následné postupy vedoucí k zajištění náhradní rodinné péče dítěti, než jako by tomu bylo v případě, kdyby dítě matku právně nemělo (anonymní porody, babyboxy). Procesem snahy získat souhlas matky s osvojením, resp. rozhodnout o tom, že jej není třeba, se výrazně prodlužuje doba k rozhodnutí o osvojení dítěte jako jedinou možností k zániku jejich rodinně-právního vztahu. S koncepcí mateřství ve vztahu s utajenými porody je však spojena řada dalších negativních jevů, projevujících se v nejrůznějších oblastech.

Jako první lze upozornit na problematiku požadavku svéprávnosti ženy, jenž hodlá porodit utajeně. Drtivá většina autorů, jako je Milana Hrušáková či Zdeňka Králíčková, zastávají názor, že žena musí být vždy svéprávná, aby utajený porod mohla podstoupit, neboť nezletilá, která není plně svéprávná, nemůže být k žádosti o utajený porod a s tím spojenými důsledky nikdy rozumově a volně vyspělá ve smyslu § 31 NOZ¹²¹. Domnívám se, že takto paušalizovaný závěr je nesprávný. Nezletilá, která není plně svéprávná, by měla mít možnost utajený porod podstoupit za předpokladu, že by prohlášení učinila před soudem, který by posoudil schopnost nezletilé posoudit následky svého jednání ve smyslu § 31 NOZ. Na stejném principu je rovněž založena i možnost nezletilého dát souhlas k osvojení či možnost nezletilého souhlasným prohlášením určit otcovství k dítěti.

---

¹²⁰ Aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 775.

¹²¹ HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Anonymní a utajené mateřství v České republice..., s. 56.

Nutnost souhlasu matky s osvojením dítěte je dalším úskalím spojeným s touto problematikou. Její souhlas je totiž obligatorní hmotněprávní podmínkou pro to, aby k osvojení mohlo dojít.¹²² Pokud matka neudělí souhlas dobrovolně, musí se soud s tímto problémem vypořádat. Nabízí se hned několik postupů, kdy některé z nich chrání více zájem matky na jejím utajení a některé naopak zájem dítěte, který by měl být vždy rozhodujícím hlediskem. Proto mám za to, že zájem matky by měl ustoupit nad zájmem dítěte a vyžádáním si kopie ze sbírky listin u matričního úřadu ve smyslu ust. § 8a odst. 5 MatZ, by měla být zjištěna identita matky a vyžádán její souhlas. Její utajení zde totiž není naprosto prolomeno, neboť má možnost požádat o utajení osvojení, a proto uvedený postup vnímám za nejvhodnější, snažící se oba zájmy vyvažovat.

Neméně důležitou otázkou je výběr druhu řízení, který má vést k otevření zapečetěné dokumentace. Pro vyřešení otázky je nutno rozlišovat, kdo se otevření domáhá. V případě, že je to nezletilé dítě, potom bude s největší pravděpodobností správným druhem řízení ve věcech péče soudu o nezletilé, neboť výčet otázek, které jsou v něm řešeny, je demonstrativní. Dítě zletilé je v postavení horším, neboť pokud se bude domáhat otevření dokumentace, bude se tak zřejmě dít dle klasického sporného řízení dle OSŘ, jelikož v ZŘS nenalezneme pro tento postup žádné odpovídající řízení. Nicméně bude-li cílem zletilého dítěte *pouze* zjistit totožnost své matky, potom se jako nejvhodnější jeví postup dle § 8 odst. 4 MatZ, když může nahlédnout do sbírky listin vedené u příslušného matričního úřadu. Stejnou možnost má i dítě nezletilé, které dosáhlo věku 12 let.

Dítě porozeno utajeně musí mít z povahy věci i svého biologického otce. V případě, že se tento otec bude domáhat určení otcovství právního, bude se tak dít na základě tzv. třetí domněnky otcovství. Jestliže muž nezná totožnost ženy, nachází se ve svízelné situaci. Je totiž povinen tvrdit a prokázat, že došlo v kritické době k souloži s matkou dítěte, jejíž totožnost mu není známa. Za účelem ochrany jeho práv a koneckonců i práva dítěte znát svůj původ, však nemůže být neznalost totožnosti ženy na újmu těmto právům. Je tak nutné připustit aplikaci postupu vyjádřeného i v nálezů Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 987/07, a to takového, že je-li pomocí analýzy DNA jednoznačně zjištěno jeho biologické otcovství k dítěti, musí tím být z povahy věci jednoznačně prokázána i soulož s jeho matkou v kritické době a stane se tak i právně otcem dítěte. Účastenství matky na řízení bude zřejmě vyřešeno prostřednictvím procesního opatrovníka, který ji za tímto účelem bude soudem jmenován.¹²³

Jak je zřejmé z výše uvedeného, právní úprava utajených porodů ve spojení s aktuální koncepcí určování mateřství spolu nese mnoho negativních úskalí. Koncepce institutu utajeného porodu je nevhodně zvolena a není absolutně přizpůsobena dalším oblastem právního řádu České

---

¹²² Aktuální znění: zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 809.

¹²³ Bude zřejmě postupováno dle § 29 odst. 3 OSŘ, tedy jako v případě neznámého dědice.

republiky. Jako jediné možné řešení se tak jeví buď novelizace pravidla pro určování mateřství, nebo úplné vypuštění institutu utajených porodů z našeho právního řádu. Zůstává proto otázkou času, jak se zákonodárce, resp. judikatura s tímto problémem vypořádá.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

1. DAUBNEROVÁ, Alena. *Matriční činnost po účinnosti nového občanského zákoníku*. Praha: Linde, 2013, 175 s. ISBN 978-80-7201-930-4.
2. ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012, 1119 s. ISBN 978-80-7208-922-2.
3. HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Rodinné právo*. Praha: C. H. Beck, 2015, 328 s. ISBN 978-80-7400-552-7.
4. HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *České rodinné právo*. 3. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006, 398 s. ISBN 80-210-3974-4.
5. KINCL, Jaromír., URFUS, Valentin., SKŘEJPEK, Michal. *Římské právo*. Praha: C. H. Beck, 1995, 386 s. ISBN 80-7179-031-1.
6. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. *Lidskoprávní dimenze českého rodinného práva*. Brno: Masarykova univerzita, 2009, 191 s. ISBN 978-80-210-5053-2.
7. RADVANOVÁ, Senta a kol. *Rodina a dítě v novém občanském zákoníku*. Praha: C. H. Beck, 2015, 197 s. ISBN 978-80-7400-578-7.
8. ROZTOČIL, Aleš a kol. *Moderní porodnictví*. 2. vydání. Praha: Grada, 2017, 621 s. ISBN 978-80-247-5753-7.
9. SEDLÁČEK, Jaromír. *Rodinné právo*. Brno: Československý akademický spolek „Právnick“ v Brně, 1934, 221 s.
10. SHWAB, Dieter. *Familienrecht*. 11. vydání. München: C. H. Beck, 2001, 442 s. ISBN 978-3-406-48359-2.
11. ŠÍNOVÁ, Renáta, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces, řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. Praha: C. H. Beck, 2015, 349 s. ISBN 978-80-7400-594-7.
12. VESELÁ, Renata a kol. *Rodina a rodinné právo: historie, současnost a perspektivy*. 2. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, s. r. o., 2005, 283 s. ISBN 80-86432-93-9.

Komentáře

1. HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, WESTPHALOVÁ, Lenka a kol. *Občanský zákoník II. Rodinné právo (§655-975). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 1349 s. ISBN 978-80-7400-503-9.
2. JIRSA, Jaromír a kol. *Občanské soudní řízení (soudcovský komentář). Kniha III. Zvláštní řízení soudní*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. 1080 s. ISBN 978-80-7552-254-2.

3. MAYEROVÁ, Zuzana, ŠŤOVÍČEK, Jan. *Zákon o rodině s komentářem*. 1. vydání. Praha: Codex Bohemia, 1998, 245 s. ISBN 80-85963-84-1.
4. MELZER, Filip, TÉGL, Petr a kol. *Občanský zákoník: velký komentář. Svazek IV*. Praha: Leges, 2016, 2064 s. ISBN 978-80-7502-004-8.
5. SEDLÁČEK, Jaromír. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi*. Díl první. 1. vydání. Praha: Codex Bohemia s.r.o., 1935, 1192 s.
6. ŠVESTKA, Jirí, DVORÁK, Jan, FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek II*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 732 s. ISBN 978-80-7478-457-6.

Odborné články

1. ATIL, Karel. Institut náhradní matky – ano, či ne? *Prevence úrazů, otrav a násilí*, 2009, roč. 5, č. 2, s. 185-191.
2. FLÍDROVÁ, Adéla. Anonymní porod? *Jurisprudence*, 2004, roč. 5, č. 4, s. 10-14.
3. HERMANOVÁ, Monika. Právní aspekty problematiky anonymního odkládání dětí a anonymních porodů ve Spolkové republice Německo a některých dalších zemích. *Justiční praxe*, 2002, roč. 50, č. 6., s. 384-391.
4. HRABÁK, Jan. Utajený porod jako nový institut zdravotnického práva. *Zdravotnictví a právo*, 2004, roč. 8, č. 10, s. 12 – 13.
5. HRUŠÁKOVÁ, Milana, KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Anonymní a utajené mateřství v České republice – utopie nebo realita? *Právní rozhledy*, 2005, roč. 13, č. 2, s. 53-57.
6. HUBÁLKOVÁ, Eva. Anonymní porody z hlediska článku 8 Evropské úmluvy o lidských právech. *Správní právo*, 2003, roč. 36, č. 5-6, s. 282-288.
7. KODRIKOVÁ, Zuzana. „Anonymní“ porody – jsou skutečně utajené? *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 7, s. 16 – 20.
8. KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka. Kauza tzv. právně volné dítě. *Právní rozhledy*, 2004, roč. 12, č. 2, s. 52 – 57.
9. KÜMMEL, Jan, JANKŮ, Petr. Legální anonymní odložení novorozence – současné možnosti v ČR. *Praktická gynekologie*, 2007, roč. 11, č. 4, s. 174 – 176.
10. NOVOTNÁ, Věra. Další otázky spojené s utajenými porody. *Právo a rodina*, 2005, roč. 7, č. 10, s. 15 – 17.
11. ZEMAN, Zdeněk. Několik poznámek k utajenému porodu z hlediska ochrany zdravotnických zařízení. *Zdravotnictví a právo*, 2005, roč. 9, č. 3-4, s. 35-36.

Elektronické zdroje

1. ANONYM. *Diskrétní porod* [online]. nechsim.cz [cit. 15. 3. 2018]. Dostupné na <<http://www.nechsim.cz/diskretni-utajeny-porod/diskretni-porod/>>.
2. JAUSSENT, Violaine. *Co potřebujete vědět o porodu pod X* [online]. francetvinfo.fr, 25. 11. 2014 [cit. 15. 3. 2018]. Dostupné na <https://www.francetvinfo.fr/societe/justice/ce-qu-il-faut-savoir-sur-l-accouchement-sous-x_753773.html>.
3. Spezielle Informationen für Familiengerichte. [online]. bmfsfj.de [cit. 15. 3. 2018]. Dostupné na <<https://www.bmfsfj.de/blob/80976/26f151450e3984e32426bd1b518954ba/vertraulich-e-geburt-einleger-familiengerichte-data.pdf>>.
4. ŠPILAROVÁ, Štěpánka. Anonymní a utajený porod [online]. adamcr.cz, 4. 1. 2012 [cit. 15. 3. 2018]. Dostupné na <<http://www.adamcr.cz/informacni-odbor/nahradni-rodinna-pece/pravni-a-eticka-problematika/anonymni-a-utajeny-porod>>.

Legislativní akty

1. Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch
2. Code civil.
3. Código de familia.
4. Důvodová zpráva k zákonu č. 422/2004 Sb.
5. Evropská úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
6. Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava československé republiky.
7. Zákon č. 133/200 Sb., o evidenci obyvatel, ve znění pozdějších předpisů.
8. Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.
9. Zákon č. 301/2002 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů.
10. Zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech, ve znění pozdějších předpisů.
11. Zákon č. 36/2005 Z.z., zákon o rodině a o změně a doplnění některých zákonů.
12. Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů.
13. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
14. Zákon č. 422/2004 Sb., jímž se mění zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů.
15. Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů.

16. Zákon č. 576/2004 Z.z., o zdravotnej starostlivosti.
17. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
18. Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů.
19. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Judikatura

1. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Odièvre vs. Francie* ze dne 13. 2. 2003.
2. Rozsudek Okresního soudu ze dne 24. 1. 2008, sp. zn. 13 C 268/2007.
3. Nález Ústavního soudu ze dne 28. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 987/07.

Abstrakt

Diplomová práce zpracovává téma utajených porodů, jako jednoho z institutů narušující dosavadní koncepci určování mateřství zakotvenou v § 775 NOZ. Důraz je kladen zejména na vyzdvižení hlavních problémů, které jsou s právní úpravou utajených porodů spojeny, se zaměřením na jejich možné řešení. Stručně je pojednáno také o historickém vývoji právní úpravy mateřství a o zakotvení utajených porodů ve vybraných zahraničních úpravách. To vše s ohledem na právo dítěte znát svůj původ.

Abstract

The thesis deals with the discreet childbirth as one of the institute disrupting current conception of determining of motherhood which can be find in § 775 NOZ. The thesis puts emphasis on highlighting main problems connected with legal regulation of discreet childbirth, focusing on possible solutions. Historical development of motherhood and legal regulation of discreet childbirth in selected foreign countries are also briefly included. All this in respect to the right of child to know his or her origin.

Klíčová slova

porod s utajením totožnosti matky, mateřství, právo dítěte znát svůj původ, dítě, osvojení

Key words

discreet childbirth, motherhood, right of child to know his or her origin, child, adoption